

KANDITATSPECIALE I JURA

EN KOMPARATIV ANALYSE AV NORSK OG DANSK
VOLDTEKSTLOVGIVNING I LYS AV ISTANBUL-
KONVENSJONEN.

- MED SÆRLIG FOKUS PÅ SAMTYKKE-ELEMENTET

Skrevet av

Mohammed Mobin Anwar

28.03.2025

**AALBORG
UNIVERSITET**

TITTELBLAD

Utdannelsessted: Aalborg Universitet

Studieretning: Jura

Eksamen: Kandidateksamen

Veileder: Birgit Feldtmann

Tittel: En komparativ analyse av norsk og dansk. Voldtekstlovgivning i lys av istanbul-konvensjonen - med særlig fokus på samtykke-elementet

English Title: Comparative Analysis of Norwegian and Danish Rape Legislation Considering the Istanbul Convention – With a Particular Focus on the Element of Consent

Innleveringsdato: 28. Mars 2025

Anslag: 104 031

Skrevet av: Mohammed Mobin Anwar

20230589

Forside: Mohammed Mobin Anwar

ABSTRACT

The implementation of a consent-based rape legislation has become a subject of intense debate in Norway in recent years, particularly in relation to the Council of Europe's Istanbul Convention, which require member states to criminalize sexual intercourse without consent.

Internationally, several conventions have established standards for how rape and sexual assault should be regulated by law. The Istanbul Convention, which entered into force in 2014, requires states to criminalize any sexual act without consent.

Norway and Denmark have ratified the convention and are therefore obligated to adapt national legislation in accordance with these international norms. The international development of the law reflects an increasing focus on the rights of victims and the need for a clearer, consent-based definition of sexual offenses.

This legislation has led to questions about the adequacy of Norway's current rape legislation in meeting its international obligations. Furthermore, the adoption of consent-based definitions of rape in several Nordic countries, including Sweden, Iceland, and Denmark, has intensified the debate in Norway.

Norwegian rape legislation has traditionally focused on coercion as a central element in defining rape, raising concerns about whether the current laws meet the country's international obligations. Despite multiple reviews by the Ministry of Justice on the need for a consent-based law, it has consistently concluded that existing provisions are sufficient. Nevertheless, the debate continues, with renewed attention given to the issue in the government's "Action Plan Against Rape 2019-2022" (Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022), as well as during the 2021 parliamentary elections.

This thesis aims to conduct a comparative analysis of Norwegian and Danish rape legislation in light of the Istanbul Convention, focusing on the consent element. It will examine the differences in the regulation of the law between the two countries and assess the need for a consent-based law in Norway to ensure compliance with international obligations. By analysing both international legal requirements and national legislation, this study will shed light on whether Norwegian law aligns with Article 36 of the Istanbul Convention and whether a consent law could enhance legal protection for victims in rape cases.

Innholdsfortegnelse

TITTELBLAD	2
ABSTRACT.....	3
1. INNLEDNING	6
1.1 Oppgavens tema og problemstilling.....	6
1.2 Aktualitet og avgrensning.....	7
1.3 Metodisk særtrekk.....	8
1.4 Fremstillingen videre.....	9
2. RETTSLIGE RAMMEVERK «FOR VOLDTEKTSLOVGIVNING»	9
2.1 VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN ETTER NORSK RETT.....	9
2.1.1 Skyldgraden.....	10
2.1.2 Strl. § 291 (a) «skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd,».....	10
2.1.4 Strl. § 291 (b) «seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen»	12
2.1.5 Strl. § 291 (c) «ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv».....	14
2.1.6 Rettslig forståelse av samtykke i norsk voldtektslovgivning	14
2.1.7 «Samtykke» ved seksuell handling etter § 297	15
2.2 VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN ETTER DANSK RETT	18
2.2.1 Formålet med endringen av bestemmelsen	18
2.2.2 Nærmere om samtykke som gjerningselement i voldtektbestemmelsen	19
2.2.3 Frivillig samtykke.....	19
2.2.4 Vedvarende samtykke	19
2.2.5 Uformalisert uttrykk for samtykke	20
2.2.6 Objektiv vurdering av samtykke	20
2.2.7 Situasjoner hvor samtykke ikke kan foreligge	21
2.2.8 Betydningen av kontekst og tidligere samtykke.....	21
2.3 RETTSPRAKSIS OG ERFARINGER ETTER DANSK RETT	22
2.3.1 Passivitet.....	22
2.3.2 Mangel på samtykke på grunn av situasjons omstendigheter.....	23
2.4 HVA OMFATTER SAMTYKKE OG DETS REKKEVIDDE?	24
2.4.1 Utstrakt vurdering av samtykket	25
2.4.2 Tolkning av et samtykke	25
2.4.3 Passivitet og stilltiende samtykke.....	26
3. ISTANBULKONVENSJONENS KRAV TIL SAMTYKKE....	26
3.1 HISTORISK BAKTEPPE.....	26
3.1.1 «[...] utan samtykke».....	29
3.2 RETTSLIG BETYDNING ETTER NORSK OG DANSK RETT.....	30
3.2.1 Nærmere om implementering i Norsk rett.....	32

3.3 SAMMENFATNING OG BETYDNING FOR UTVIKLING I NORSK OG DANSK RETT	33
4. KOMPARATIV ANALYSE AV NORSK OG DANSK RETT.	35
4.1 RETTSLIG UTVIKLING I VOLDTEKTSLOVGIVNING I NORGE OG DANMARK – HISTORISK OVERBLIKK.....	35
4.1.1 Den historiske utviklingen av norsk voldtektslovgivning	35
4.1.2 Den historiske utviklingen av dansk voldtektslovgivning.....	37
4.2 SAMTYKKEBASERT DEFINISJON AV VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN MELLOM DANSK OG NORSK RETT	38
4.2.2 Sammenligning av forarbeidene til voldtektslovgivningen.....	39
4.2.3 Sammelag etter rettspraksis.....	39
4.3 ER NORSK OG DANSK RETT I SAMSVAR MED ISTANBULKONVENSJONEN?	40
5. BEHOV FOR EN SAMTYKKELOV I NORGE?	42
5.1 FORSKNINGSRAPPORT FRA NKVTS.....	42
5.1.1 Kjønnforskjeller	43
5.1.2 Politianmeldelser	43
5.1.3 Gruppevoldtektsaken i Bergen - dom 22-12 859 - 22-12 859 MED-THOD.....	43
5.1.4 Offentlig debatt etter frifinnelsen	44
5.1.5 Politisk debatt etter frifinnelsen.....	46
5.2 POTENSIELLE FORDELER MED EN SAMTYKKELOV	47
5.2.1 Potensielle utfordringer og motstand.....	48
5.3 BETYDNINGEN AV EN SAMTYKKELOV I NORGE	51
5.4 PROBLEM SETT MED LEGALITETSPRINSIPPET	53
6. KONKLUSJON	54
LITTERATURLISTE	56

1. INNLEDNING

1.1 Oppgavens tema og problemstilling

Innføring av en samtykkebasert voldtektslovgivning har vært gjenstand for omfattende debatt i Norge de siste årene. Særlig sett i lys av Europarådets Istanbul-konvensjon, som forplikter medlemsstatene til å kriminalisere seksuell omgang uten samtykke. Dette har igjen ført til diskusjoner om hvorvidt norsk lov er tilstrekkelig. Flere nordiske land, inkludert Sverige, Island og Danmark, har allerede innført samtykkebaserte voldtekts-definisjoner, noe som igjen har aktualisert diskusjonen i Norge.

Voldtektslovgivning etter norsk rett har tradisjonelt vært basert på tvang som et sentralt element i definisjonen av voldtekt. Dette har ført til bekymringer om hvorvidt dagens lovgivning fullt ut ivaretar Norges internasjonale forpliktelser. Justisdepartementet har i flere omganger vurdert behovet for en samtykkelov¹, men har konkludert med at eksisterende bestemmelser er tilstrekkelige.² Likevel har debatten vedvart, og spørsmålet fikk fornyet oppmerksomhet i regjeringens "Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022"³, samt under stortingsvalget i 2021⁴.

Denne oppgaven foretar en komparativ analyse av norsk og dansk voldtektslovgivning i lys av Istanbul-konvensjonen, med spesielt fokus på samtykke-elementet. Det sentrale er å undersøke forskjellene i reguleringene og vurdere hvorvidt det ligger behov for en samtykkelov i Norge som sikrer overholdelse av internasjonale forpliktelser. Gjennom en analyse av folkerettslige krav og nasjonal lovgivning vil oppgaven belyse hvorvidt norsk rett er i samsvar med Istanbul-konvensjonens artikkel 36 og om en samtykkelov vil styrke rettsvernet for fornærmede i voldtektssaker.

¹ i Ot.prp. nr. 28 (1999–2000) s. 48

² Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) s. 240 ³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022/id2637644/>

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022/id2637644/>

⁴ [Hurdalsplattformen og Arbeiderparti-regjeringens politiske prioriteringer - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022/id2637644/)

1.2 Aktualitet og avgrensning

Spørsmålet om innføring av en samtykkebasert voldtektsbestemmelsen er svært aktuelt, både nasjonalt og internasjonalt.

Voldtekt og seksuelle overgrep utgjør alvorlige krenkelsene mot individets autonomi, verdighet og fysiske integritet.⁵ I tillegg medfører dette betydelige samfunnsøkonomiske kostnader, både for de som berøres og samfunnet generelt.⁶ Således er den juridiske reguleringen av disse forbrytelsene av stor betydning for rettsstaten og samfunnets generelle velferd. Voldtektslovgivningen har historisk sett vært gjenstand for omfattende debatt og reform, noe som illustrerer den dynamiske balansen mellom juridiske prinsipper, samfunnsmessige normer og rettsstatens beskyttelse av individets grunnleggende rettigheter.

Internasjonalt har flere konvensjoner satt standarder for hvordan voldtekt og seksuelle overgrep bør lovreguleres. Istanbul-konvensjonen, som trådte i kraft i 2014, pålegger statene å kriminalisere enhver seksuell handling uten samtykke.

Norge og Danmark har ratifisert konvensjonen, og er dermed forpliktet seg til å tilpasse nasjonal lovgivning i overensstemmelse med disse internasjonale normene. Den internasjonale rettsutviklingen reflekterer et økende fokus på offerets rettigheter og behov for en tydeligere, samtykkebasert definisjon av seksuelle overgrep.

I lys av Norges ratifikasjon av konvensjonen har FN uttrykt bekymring for omfanget av voldtektssaker i Norge.⁷ I forlengelsen av dette har FN samtidig anbefalt Norge å endre definisjonen av voldtekt, slik at det sentrale vurderingstemaet bør være hvorvidt det er gitt et *frivillig samtykke* til de seksuelle handlingene.⁸

For å forstå behovet for en samtykkelov i Norge, gir en komparativ analyse av norsk og dansk voldtektslovgivning verdifull innsikt. Dansk voldtektslovgivning ble nylig revidert i 2020⁹ for å inkludere en sterkere betoning av samtykke, og således representerer en utvikling som kan tjene som et sammenligningsgrunnlag. Den juridiske tilnærmingen i disse to landene, til tross

⁵ Tine Søberg, Trine Baumbach og Linda Kjær Minke, red., *Voldtægtssagen – retssystemets akilleshæl: teori og praksis* (København: Djøf Forlag, 2021) side 9

⁶ Se Skilbrei, M.-L., & Stefansen, K. 2018. Seksuell vold: En samfunnsvitenskapelig innføring. S. 11-15

⁷ Se International Covenant on Civil and Political Rights, Concluding observations on the seventh periodic report of Norway (25. April 2018), p. 3

⁹ L 85 Forslag til lov om ændring af straffeloven.

for geografisk nærhet og kulturelle likheter, belyser viktige forskjeller i hvordan voldtektslovgivningen er strukturert og anvendt.

Med økt fokus på samtykkebasert voldtektslovgivningen i de nordiske landene har spørsmålet om en lignende reform i Norge blitt stadig mer sentralt i den offentlige debatten. Diskusjonen har vært preget av et økende fokus på seksuell autonomi og rettssikkerhet for ofre for seksuelle overgrep. Engasjementet fra menneskerettighetsorganisasjoner, jusprofessorer og politikere har bidratt til å holde temaet høyt på den politiske dagsordenen.¹⁰

Innføringen av en samtykkelov i Norge representerer derfor et betydningsfullt spørsmål for både rettssystemets utforming og samfunnets utvikling, og egner seg derfor godt til en grundig juridisk og samfunnsmessig analyse.

For å sikre en fokusert analyse vil denne oppgaven avgrense seg til en sammenligning mellom norsk og dansk rett, med hovedvekt på hvordan samtykke behandles i de respektive lovverkene. Videre vil oppgaven ikke drøfte bredere spørsmål knyttet til bevisbyrde og rettsprosess, men heller rette fokus på de materielle lovbestemmelsene og deres forenlighet med kravene i Istanbul-konvensjonen.

1.3 Metodisk særtrekk

Metodisk tar oppgaven utgangspunkt i en komparativ analyse av norsk og dansk voldtektslovgivningen. Ved å sammenligne de to rettssystemene belyses forskjeller og likheter, samtidig hvordan disse harmonerer med kravene i Istanbul-konvensjonen. Den rettsdogmatiske metoden anvendes for å kartlegge gjeldende rett gjennom analyse av lovgivning, forarbeider og rettspraksis. Ved å undersøke og evaluere aktuelle rettskilder, vil oppgaven søke å klarlegge hvordan lovgivningen i Norge og Danmark i dag behandler temaet *samtykke* i konteksten av voldtektssaker, og hvordan dette er i samsvar med landenes internasjonale forpliktelser.

I tillegg benyttes en folkerettslig tilnærming for å vurdere hvordan Norges internasjonale forpliktelser påvirker nasjonal rett. Dette innebærer en vurdering av hvorvidt norsk lovgivning oppfyller de krav som stilles i internasjonale avtaler som Norge har sluttet seg til. Komparativ

¹⁰ [Demonstrasjoner for ny samtykkelov – advokater er splittet – Dagsavisen](#)

metode brukes videre for å trekke lærdom fra Danmark, som allerede har implementert en samtykkebasert voldtektsdefinisjon.

1.4 Fremstillingen videre

Oppgaven er strukturert i fem hoveddeler. Kapittel 2 gir en redegjørelse for voldtektslovgivningen i Norge og Danmark. Kapittel 3 analyserer kravene etter Istanbul-konvensjonen artikkel 36. Kapittel 4 foretar en komparativ analyse av norsk og dansk rett og vurderer om disse to rettsområdene er i samsvar med Istanbul-konvensjonen og behovet for en lovreform i Norge. Kapittel 5 vurderer hvorvidt det foreligger et behov for et samtykkelov i Norge og kapittel 6 konkluderer hovedfunnene hvor jeg deler avsluttende refleksjoner.

2. RETTSLIGE RAMMEVERK «FOR VOLDTEKTSLOVGIVNING»

2.1 VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN ETTER NORSK RETT

Voldtektslovgivningen etter norsk rett følge nærmere regulert i L20.05.2005 nr. 28 Lov om straff (heretter referert som straffeloven), kapittel 26 som regulerer seksuallovbrudd. Voldtektsbestemmelsen er nærmere fastsatt i straffeloven § 291 og lyder som følge:

«Med fengsel inntil 10 år straffes den som

- a. skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd,*
- b. har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller*
- c. ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.»*

Straffebudet angir tre konkrete forhold som kan utgjøre en «voldtekt». Sentralt for alle alternativene er at det må være tale om «seksuell omgang».

Begrepet «seksuell omgang» innebærer at det må ha funnet sted et samleie eller tilsvarende handlinger. Hva slags handlinger som ligger innenfor dette uttrykket er nærmere spesifisert i rettspraksis, men blant annet vil vaginalt samleie, analt samleie, masturbasjon eller innføring

av én eller flere fingre eller gjenstander i skjede eller analåpning, se Rt. 1987-981,¹¹ Rt. 1989-517¹² og Rt. 1990-319.¹³

Seksuell omgang grenser seg til seksuell handling som ligger i nedre sjikt, som reguleres i strl. § 297, og som behandles senere i nedenfor. Hva som anses å være i nedre sjikt av hva som kan kalles seksuell omgang ble formulert slik i en ny Høyesteretts dom fra 2023 (HR-2023-535-A):

«Straffeloven § 291 om voldtekt har en øvre strafferamme på fengsel i inntil 10 år. Bestemmelsen omfatter ulike former for seksuell omgang – herunder den handlingen som er beskrevet i grunnlaget i saken her. Jeg er enig med aktor og forsvarer i at handlingen som det skal utmåles straff for, er helt i nedre sjikt av hva som anses som voldtekt til seksuell omgang. Jeg viser til det som er sagt om grensedragningen mellom seksuell omgang og seksuell handling i HR-2017-968-A avsnitt 48-50»

Det straffbare forholdet i den saken var at gjerningsmannen hadde benyttet det sovende offerets hånd til å masturbere sin egen penis. Dommen bidrar til å gi en mer presis avgrensning mellom seksuelle omgang og seksuell handling, hvor seksuell handling faller utenfor hva som anses å være direkte voldtekt etter bestemmelsen, dommen omtales nærmere nedenfor.

2.1.1 Skyldgraden

For at en gjerningsperson skal dømmes etter strl. § 291 må handlingen være utført forsettlig. Dette kommer frem av strl. § 291, jf. § 21:

«Straffelovgivningen rammer bare forsettlige lovbrudd med mindre annet er bestemt.»

Grovt uaktsom voldtekt er også straffbart, jf. straffeloven § 294. Hva som er en forsettlig eller grovt uaktsom handling, fremgår av straffeloven § 22.

2.1.2 Strl. § 291 (a) «skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd,»

Straffeloven § 291 bokstav a omhandler tilegnelse av seksuell omgang gjennom "vold eller truende atferd".

Bokstav a krever at gjerningspersonen er fysisk involvert i den seksuelle omgangen. Har gjerningspersonen for eksempel utsatt offeret for trusler over internett og på den måten fått

¹¹ Rt. 1987-981

¹² Rt. 1989-517

¹³ Rt. 1990-319

offeret til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv, eller til å ha seksuell omgang med en tredjeperson, er det bokstav c som er det aktuelle alternativet.

For vold er det tilstrekkelig at det har vært benyttet makt mot offerets kropp, inkludert for eksempel å dytte, slå, holde nede eller slite av fornærmedes klærne.¹⁴ Terskelen for hva som regnes som vold etter § 291, regnes for å ligge lavere enn for eksempel terskelen for at det skal være tale om en kroppskrenkelse etter § 271, og har mer til felles med den lave terskelen for vold i § 155.¹⁵ Denne vide forståelsen av vold er veletablert, og i forarbeidene til straffeloven 2005 blir dette voldsbegrepet i § 291 videreført.¹⁶ Det blir omtalt som «svært vidt» og som å omfatte «alle grader av vold fra det å ta tak rundt offeret og holde henne fast, til slag, spark, kvelertak og bruk av våpen».¹⁷ Mer eller mindre enhver fysisk maktbruk vil dermed kunne kvalifisere som «vold» dersom den er rettet mot en annen som ikke samtykker til den seksuelle omgangen, se for eksempel Rt. 1989 s. 979 (s. 980).¹⁸ Det er tilstrekkelig for å øve «vold» at man for eksempel holder offeret fast, dytter vedkommende ned på sengen eller benytter sin egen kroppsvekt til å holde vedkommende nede. Voldsterskelen er også relativ, slik at det for eksempel skal mindre til for å regne noe som vold mot barn enn mot voksne, se blant annet HR-2019-2169-U (avsnitt 46–48). Verbale eller psykiske krenkelser omfattes derimot ikke, men kan regnes som «truende atferd» etter bestemmelsen.

Vold kan også benyttes av andre enn den som utfører seksuell omgang, jf. Rt. 2006 s. 1319 (avsnitt 13). Er volden rettet mot en tredjeperson, kan den imidlertid bare fungere som truende atferd overfor offeret for den seksuelle omgangen.

For «truende atferd» er det tilstrekkelig at gjerningspersonen i ord eller annen handling har utsatt offeret for et press som er egnet til å overstyre offerets evne til fritt å ta stilling til det å ha seksuell omgang.¹⁹ Typiske tilfeller av truende atferd omfatter drapstrusler eller trusler om å bli utsatt for alvorlig vold om vedkommende ikke lar gjerningspersonen gjennomføre den seksuelle omgangen. Vilkåret «truende atferd» omfatter klart mer enn hva straffebudet mot trusler (§ 263) gjør. Det gjelder ikke nærmere krav til hvor alvorlig den truende atferden må ha vært, slik at også trusler om for eksempel å slå i stykker gjenstander som offeret eier, eller å

¹⁴ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (S.191-211)

¹⁵ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kap. 26 og 27).

¹⁶ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kap. 26 og 27).

¹⁷ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kap. S.191-211)

¹⁸ Rt 1989 s. 979 (s. 980).

¹⁹ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kap. 26 og 27).

anmelde noen for et lovbrudd de har gjort, kan omfattes. Avgjørende for om noe regnes som «truende atferd», vil være en helhetsvurdering, der både handlemåten, konteksten for den og relasjonen mellom de involverte vil kunne ha betydning, også sett hen til om offeret er i en utsatt situasjon, og om det er misforhold i styrke mellom partene.²⁰ Samtidig vil ikke ethvert press være å regne som truende atferd. Dersom en ektefelle truer med å gå fra sin partner om de ikke har samleie oftere, vil ikke det i seg selv kvalifisere som «truende atferd» etter § 291 bokstav a.

Trusselen må rette seg mot den som skal ta del i den seksuelle omgangen. Den kan imidlertid angå tredjepersoner, slik som når det trues med å øve vold mot offerets barn.

Selv om ordlyden ikke sier det uttrykkelig, vil et virksomt samtykke medføre at handlingen ikke omfattes av gjerningsbeskrivelsen i § 291.5 Samtykkespørsmålet har imidlertid noe ulik relevans for de ulike alternativene. Et virksomt samtykke vil normalt innebære at en handlemåte ikke regnes som truende atferd i utgangspunktet, og vil slik sett være en integrert del av vurderingen av sistnevnte vilkår. For tilfeller av vold utelukker ikke et samtykke i samme grad at en handling kan beskrives som «vold». Er det gitt et virksomt samtykke til seksuell omgang der den samtykkende også blir utsatt for vold, som tilfeller av frivillig sadomasochisme, er handlingen ikke å regne som voldtekt etter § 291. Der voldsbruk derimot fører til at offeret ikke opplever å ha annet valg enn å «akseptere» den seksuelle omgangen, regnes imidlertid ikke samtykket som virksomt og kan da ses bort fra.

2.1.4 Strl. § 291 (b) «seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen»

Etter bokstav b rammes seksuell omgang med noen som ikke har hatt mulighet til å motsette seg den seksuelle omgangen. Alternativet skiller seg fra bokstav a ved at det ikke kreves bruk av tvangsmidler. Gjerningsbeskrivelsen har derfor heller ikke et slikt årsakselement som gjelder for bokstav a. For bokstav b er det tilstrekkelig at gjerningspersonen har seksuell omgang med noen som er i en slik tilstand som nevnt i gjerningsbeskrivelsen.

Etter ordlyden omfattes tilfeller der offeret er «bevisstløs». Foruten tilfeller der personen er i koma eller lignende, er også tilfeller der offeret sover, regnet som omfattet av uttrykket, se for eksempel Rt. 1986 s. 252. Også tilfeller av for eksempel svært sterk beruselse kan her være så

²⁰ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26 og 27)

inngripende at tilstanden får karakter av «bevisstløshet» og omfattes i alle tilfeller av alternativet, jf. Rt. 2000 s. 800. «Alminnelig» beruselse, der vedkommende har svekket konsentrasjon, sanseevne og bevegelsesevne, er imidlertid ikke tilstrekkelig.²¹ Ettersom gjerningsbeskrivelsen også omfatter at offeret av «andre grunner» er ute av stand til å motsette seg handlingen, blir det ikke nødvendig å trekke nærmere grenser for uttrykket «bevisstløshet».

Uttrykksmåten «andre grunner» åpner for at en rekke ulike tilstander kan medføre at offeret er å regne som ute av stand til å motsette seg handlingen. Foruten tilfeller av bevisstløshet, som i sammenhengen også blir regnet for å omfatte søvn og svært sterk rus, omfattes tilfeller der offeret mangler fysisk evne til å sette seg til motverge på grunn av for eksempel cerebral parese, jf. Rt. 1982 s. 578, eller på grunn av mer forbigående tilstander som høy feber, se her også Rt. 1993 s. 963. Omfattet er også tilfeller der offeret på grunn av demens, psykisk lidelse eller høy grad av psykisk utviklingshemming ikke evner å sette seg til motverge. Ulike svekkelser kan/skal også ses i sammenheng, jf. Rt. 2004 s. 32. Tilfeller der offeret blir overrasket og derfor ikke rekker å motsette seg handlingen, omfattes også, se HR-2023-2193-A.

I alle tilfeller blir det avgjørende om offeret var «ute av stand til å motsette seg handlingen». Terskelen, som etter ordlyden ligger høyt, er nærmere omtalt i HR-2024-897-A. Det er ikke tilstrekkelig at offeret har redusert evne til å motsette seg handlingen. For slike tilfeller vil alternativer i § 295 kunne være aktuelle. Grensedragningen for når offeret mangler evne til å motsette seg den seksuelle omgangen er skjønnspreget og vil avhenge av en nærmere vurdering av offeret, vedkommendes tilstand og graden av svekkelse på det aktuelle tidspunktet.²²

Et samtykke kan ha betydning også for alternativ b, men må i tilfelle klart omfatte for eksempel den sovende tilstanden. Et samtykke til å ha seksuell omgang i våken tilstand, kan slik sett ikke også utnyttes til å gå i gang med seksuell omgang etter at avgiver av samtykket har sovnet. I Rt. 2003 s. 687 kom imidlertid Høyesterett til at tilfeller hvor den seksuelle omgangen fortsetter etter at den ene parten sovner, ikke omfattes av straffebudet, forutsatt at det ikke var en særlig foranledning til situasjonen, for eksempel at motparten ble rammet av et epileptisk anfall, og at den seksuelle omgangen ikke ble intensivert etter at motparten hadde sovnet.

²¹ Rt. 2000 s. 800, avsnitt 11 og 12.

²² Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26 og 27)

2.1.5 Strl. § 291 (c) «ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv»

I likhet med bokstav a-tilfellet oppstiller bokstav c krav om at det er brukt vold eller truende atferd. Bokstav c utgjør dermed et tillegg til bokstav a, men ikke til bokstav b. Forskjellen mellom bokstav a og c ligger i hvorvidt gjerningspersonen selv er direkte fysisk involvert i de seksuelle aktivitetene som skjer. Ettersom bokstav a krever at gjerningspersonen er fysisk involvert i den seksuelle omgangen, dekker bokstav c tilfeller der gjerningspersonen får offeret til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang, med seg selv eller til å ha seksuell omgang med en tredjeperson. Bestemmelsen retter seg både mot tilfeller der gjerningspersonen er fysisk til stede, og tilfeller der vedkommende begår overgrepet digitalt.

Uttrykkene «vold» og «truende atferd» må forstås tilsvarende som i § 291 bokstav a, og jeg viser derfor til behandlingen av dette over i pkt. 5.3.

Foruten å omfatte handlinger som offeret utfører med seg selv, retter bokstav c seg mot tilfeller der A tvinger B og C til å ha seksuell omgang med hverandre. Fra dette må det settes opp et skille. Truer A derimot B til å overfalle og voldta C, vil imidlertid normalt B måtte betraktes som hovedperson for voldtekten og A som medvirker til voldtekten, jf. § 15.

2.1.6 Rettslig forståelse av samtykke i norsk voldtektslovgivning

Samtykke er ikke definert ved lov. Likevel er det en kjent juridisk kategori som utgjør et veletablert grunnlag for utøvelse av personlig autonomi, både i det daglige og innen rettsvesenet.²³ Innen privatreten manifesterer dette seg for eksempel gjennom avtaleretten, hvor aksept kan tolkes som en form for samtykke. I strafferetten fungerer samtykke primært som en ulovfestet unntaksregel, som kan rettferdiggjøre en handling som ellers ville vært ulovlig.²⁴

Strafferettslig er det kun det reelle, faktiske samtykket som er relevant.²⁵ Hva som er å anse som et reelt samtykke er ikke enkelt å slå fast. Et samtykke er ikke ensbetydende med et bekreftende «ja», men må avgjøres ved å se på omstendighetene som samtykket ble avgitt

²³ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26)

²⁴ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26)

²⁵ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26)

under. Dersom samtykket ble oppnådd ved vold, er det for eksempel ikke tale om et reelt, strafferettslig relevant samtykke.²⁶

Når det gjelder det strafferettslig relevante samtykket, skiller Jacobsen mellom faktisk samtykke og virksomt samtykke. Med faktisk samtykke menes «alle former for kommunikasjon som har som meningsinnhold at ein samtykker til noko», for eksempel et «ja», et nikk, et smil, en tommel opp eller andre former for aksept som viser frivillighet». ²⁷ Samtykket kan være uttalt eller uttrykt, for eksempel ved konkludent atferd. Konkludent atferd er en handling hvor den handlendes vilje kommer til uttrykk uten at vedkommende uttaler seg. Passivitet er en form for konkludent atferd som kan anses som et faktisk samtykke. Tanken er at den som har hatt anledning til å protestere, men som likevel ikke har motsatt seg handlingen, samtykker til den. Kort sagt; den som tier, samtykker – i alle fall i mange tilfeller.²⁸ Hva denne forståelsen av samtykke betyr for en samtykkelov, vil behandles i kapittel 5.

2.1.7 «Samtykke» ved seksuell handling etter § 297

Samtykket vilkår står også sentralt i strl. 297 som også ligger under kapitel om seksuelle handlinger i straffeloven. Bestemmelsen uttrykker:

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det.»

En naturlig forståelse av ordlyden i bestemmelse er at seksuell handling uten samtykke er straffbart med inntil 1 år i fengsel som maksimal reaksjon. En ikke-definert bot er minste reaksjon. Bestemmelsen definerer hverken «seksuell handling» eller når noen «ikke har samtykket i det», og må derfor tolkes i lys av øvrige rettskilder.

Forarbeidene (Ot.prp.nr.22 (2008-2009)) punkt 16.7 til bestemmelsen er ordknapt, men slår fast at seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det viderefører innholdet i den eldre straffeloven av 1902 § 200 første ledd.

I samme proposisjon, punkt 7.8.1 uttales følgende:

²⁶ Matningsdal, M. (2016). *Norsk spesiell strafferett* (kapittel 26 og 27)

²⁷ Jacobsen, Jørn. Valdtekstsstraffebudet. Gjeldande rett og spørsmålet om reform. Bergen: Fagbokforlaget, 2019, s. 66.

²⁸ Jacobsen, Jørn. Valdtekstsstraffebudet. Gjeldande rett og spørsmålet om reform. Bergen: Fagbokforlaget, 2019, s. 66.

«Straffeloven 1902 § 200 første ledd rammer den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket i det. Seksuell handling er betegnelsen på berøringer med seksuelt tilsnitt, som for eksempel kyssing, beføling innenfor eller utenpå klærne, se nærmere om grensedragningen mot seksuell omgang i punkt 7.4.1 foran.»

Det er et krav at fornærmede ikke samtykker til handlingen. I merknaden til bestemmelsen i Ot.prp.nr.28 (1999–2000) på side 115-116 er det sagt at hva som skal kreves for at man skal kunne si at samtykke foreligger, beror på en helhetsvurdering av situasjonen.

Uttrykkelig samtykke kreves ikke.

I punkt 7.4.1. uttaler forarbeidene blant annet at:

«I straffeloven 1902 benyttes fire grunnbegreper for å skille mellom ulike alvorlighetsgrader av seksualforbrytelser: samleie, seksuell omgang, seksuell handling og seksuell atferd. Alle kategoriene har det til felles at de gjelder handlinger som er seksuelle, i den forstand at de er knyttet til kjønnsorganer og kjønnslig aktivitet. Derimot er det ikke noe krav om at handlingene er seksuelt motivert.»

Mest relevant for ikke-samtykkebasert seksuallovbrudd er skillet mellom seksuell omgang og seksuell handling. Forarbeidene konkretiserer noe om dette i punktets tredje avsnitt:

«Seksuell omgang avgrenses nedad mot seksuell handling. Beføling av bryster eller kjønnsorganer, innenfor eller utenpå klærne, er typiske eksempler på seksuelle handlinger. Grensen mellom seksuell handling og seksuell omgang trekkes skjønnsmessig etter berøringens intensitet. For eksempel vil beføling av kjønnsorganer være seksuell handling, mens masturbasjon vil være seksuell omgang.»

I Høyesteretts dom fra 2021, inntatt i HR-2021-1438-A, ble en stefar dømt til fengsel i åtte måneder for seksuell handling mot sin stedatter uten hennes samtykke. Handlingene skjedde på deres felles bopel, på stedatterens rom, og bestod i at stefaren «strøk og kysset han sin stedatter Bs bryster, og uttalte blant annet: ‘Du har deilige bryster B’ og ‘dette er vår hemmelighet’, videre strøk han henne på innsiden av låret og i skrittet, samt kysset henne på munnen.», jf.

Høyesterett uttalte i avsnitt om anvendelsen av strl. § 297:

«Bestemmelsen rammer seksuelle handlinger med noen som ikke har samtykket i det, uavhengig av fornærmedes alder. Strafferammen er fengsel inntil ett år. Paragraf 297 viderefører tidligere bestemmelser i straffeloven 1902 med samme strafferamme.»

Et eksempel som illustrerer grensen mellom seksuell handling (strl. § 297) og seksuell omgang (strl. § 295), ble avgjort av Høyesteretts ankeutvalg i HR-2021-1136-U. Tiltalte i saken hadde ved to anledninger masturbert den psykisk utviklingshemmede datteren til sin samboer. Ankeutvalget uttalte at lagmannsrettens begrunnelse var knapp, men tilstrekkelig til å konstatere at den nedre grensen for seksuell omgang var overskredet. Høyesteretts ankeutvalg uttalte følgende i avsnitt: «Forsvarer anfører at lagmannsretten ikke har vært nøye nok med å beskrive handlingens ankeutvalg er ikke enig i dette. Lagmannsrettens begrunnelse er riktignok knapp, men likevel tilstrekkelig til å konstatere at den nedre grensen for seksuell omgang er overskredet. Det vises i denne sammenheng til uttalelsen om at det fant sted «masturbasjon» ved at tiltalte «*gned*» fornærmedes kjønnsorgan som beskrevet, og at det var tale om «*vesentlig mer*» enn en flyktig eller kortvarig berøring. Denne delen av bevisvurderingen må dessuten sees i sammenheng med uttalelsen etter gjengivelsen av fornærmedes forklaring om at det etter flertallets syn er «*hevet over rimelig tvil at det fornærmede illustrerte ved sine håndbevegelser, var tiltalte som masturberte henne.*»

I sistnevnte tilfellet var det ikke tvil om at handlingene var gjort uten fornærmedes samtykke

Vurderingen av samtykke etter seksuelle handlinger i straffeloven § 297 er det samme som ved voldtektssaker etter § 291. Skille mellom seksuelle handling og seksuell omgang omfatter kun alvorlighetsgrad ved seksuelle forbrytelsen. I voldtektssaker vil også retten måtte vurdere om det forelå samtykke fra fornærmede, basert på bevisene i saken. Samtykke kan være implisitt eller uttrykkelig, men som vi har sett er det avgjørende at den fornærmede har hatt muligheten til å gi et frivillig og informert samtykke.

2.2 VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN ETTER DANSK RETT

I Danmark er voldtektsbestemmelsen formulert slik i straffeloven § 216 stk. § 1:

«For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri. [...]i»

Før lovendringen het det følgende i den samme bestemmelse.²⁹

*«For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der
1) tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller [...]»*

Den sentrale endringen i straffeloven var tillegget av et samtykkekrav. Bestemmelsen gikk følgelig bort fra å kreve at gjerningsmannen hadde anvendt vold, trussel om vold eller annen ulovlig tvang, til å kreve et eksplisitt samtykke fra personen man hadde samleie med jf. «*ikke har samtykket heri*»

2.2.1 Formålet med endringen av bestemmelsen

I forarbeidene til justeringen av straffeloven § 216 er formålet med endringen av bestemmelsen inngående behandlet. Helt sentralt for beslutningen om å endre bestemmelsen fremstår følgende sitat fra side 165 i Straffelovrådets Betænkning 1574/2020, pkt. 8.1.1:

«En ændret voldtægtsbestemmelse vil hermed kunne bidrage til at udbrede respekten for andre menneskers seksuelle selvbestemmelsesret og integritet og vil derigennem – sammen med straftruslen ved det udvidede straffbare område – kunne bidrage til en adfærdsændring og dermed en nedbringelse af antallet af begåede voldtægter.» (mine understrekninger)

Det overordnede målet med endringen av straffeloven var følgelig å begrense antallet begåtte voldtekter. Hensikten var at endringen av straffebestemmelsen – til å inneholde et element av samtykke – skulle øke bevisstheten omkring andre mennesker seksuelle selvbestemmelsesrett og integritet, og samtidig bidra til en adferdsendring hos folk flest.

²⁹ ^1 Lovforslag L 212 (2020), *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Frivillighed som kriterium for voldtægt)*, fremsatt av Justitsministeren 17. november 2020. Tilgjengelig fra Folketingets hjemmeside: <https://www.ft.dk/samling/20191/lovforslag/L212/index.htm>

2.2.2 Nærmere om samtykke som gjerningselement i voldtekstbestemmelsen

En sentral del av den danske voldstekstsbestemmelsen inntatt i straffeloven § 216 stk. 1 er kravet om samtykke. I motsetning til mange andre juridiske termer og konsepter, er ikke samtykke eksplisitt definert i selve lovteksten. Forståelsen av hva som utgjør gyldig samtykke er derfor hovedsakelig utdypet i lovens forarbeider.

2.2.3 Frivillig samtykke

For at et samtykke skal anses som gyldig i henhold til dansk rett, må det være gitt frivillig³⁰. En naturlig forståelse av «frivillighet» betyr at personen deltar i den seksuelle handlingen uten noen form for tvang, press, eller manipulasjon. Dette prinsippet er grunnleggende for å sikre at den seksuelle relasjonen er basert på full gjensidighet og respekt for hverandres autonomi.³¹

Det er også nærliggende at frivillighet innebærer at personen skal ha hatt en reell mulighet til å ta en selvstendig og informert beslutning om å samtykke eller ikke. Det betyr at personen må være i stand til å forstå situasjonen fullt ut, og at avgjørelsen skal tas uten innblanding fra eksterne faktorer som frykt, trusler, eller psykologisk press. En person som gir sitt samtykke under trusler eller tvang, eller som er utsatt for manipulasjon eller overtalelse som grenseløst påvirker deres evne til å ta en fri beslutning, anses ikke å gi sitt samtykke frivillig.

2.2.4 Vedvarende samtykke

En viktig aspekt ved samtykke er at det må være vedvarende gjennom hele den seksuelle handlingen. Dette betyr at samtykke ikke kan sees som en statisk eller engangstillatelse som gis ved begynnelsen av handlingen og deretter forblir gyldig uansett hva som skjer senere³². Istedenfor, må samtykket være til stede og må bekreftes på alle stadier av handlingen. Hvis en person trekker tilbake sitt samtykke på et hvilket som helst tidspunkt, må den seksuelle handlingen umiddelbart opphøre.

Retten til å trekke tilbake samtykke understreker individets kontroll over sin egen kropp og seksualitet. Tilbaketrekking av samtykke kan skje verbalt ved å si "nei", "stopp" eller lignende, eller det kan skje non-verbalt gjennom kroppsspråk som tydelig viser at personen ikke lenger

³⁰ Straffelovrådets Betænkning 1574/2020 pkt. 1 nr. 4, s. 10.

³¹ Emma Fischer Christensen, Birgit Feldtmann og Lene Wachter Lentz, «Samtykke som gerningselement i voldtægtsbestemmelsen», i Marie Jull Sørensen og Tanja Kammersgaard Christensen (red.), *Samtykke* (København: Ex Tuto Publishing, 2024), s. 515–535.

³² Emma Fischer Christensen, Birgit Feldtmann og Lene Wachter Lentz, «Samtykke som gerningselement i voldtægtsbestemmelsen», i Marie Jull Sørensen og Tanja Kammersgaard Christensen (red.), *Samtykke* (København: Ex Tuto Publishing, 2024), s. 515–535.

deltar frivillig. Enhver handling som fortsetter etter at samtykket er trukket tilbake, anses som voldtekt selv om samtykke opprinnelig ble gitt.³³

2.2.5 Uformalisert uttrykk for samtykke

Forarbeidene til straffelovens § 216 understreker at samtykke kan uttrykkes både gjennom ord og handlinger.³⁴ Dette betyr at det ikke er krav om en spesifikk formell bekreftelse. Etter en språklig forståelse av det kan samtykke kan utledes fra verbal kommunikasjon, som en klar og utvetydig "ja", eller fra ikke-verbal kommunikasjon som viser positiv deltakelse, som nikk med hodet, smil, eller kroppsspråk som inviterer eller oppmuntrer til den seksuelle handlingen.

Det er nærliggende å forstå straffelovrådets konklusjon som en følge av at ikke-verbale signaler kan være like gyldige som verbale uttrykk for samtykke, så lenge der tydelige og utvetydige for å sikre at det ikke foreligger noen misforståelser. De involverte parter må derfor være oppmerksomme på hverandres signaler og sørge for å tolke dem korrekt for å unngå uønskede handlinger.

Straffeloverådet konklusjon må derfor kunne sies å reflektere en realistisk forståelse av menneskelig kommunikasjon og interaksjon. I mange situasjoner kan det være unaturlig eller uhensiktsmessig å kreve en formell verbal bekreftelse på samtykke. Menneskelig interaksjon er ofte kompleks og består av en kombinasjon av verbale og ikke-verbale signaler. Derfor er det viktig at både lovgivningen og rettspraksis anerkjenner og tar hensyn til denne kompleksiteten for å sikre en rettferdig og riktig vurdering av om samtykke er gitt.

2.2.6 Objektiv vurdering av samtykke

For å avgjøre om gyldig samtykke foreligger, må vurderingen baseres på objektive observasjoner av de involverte personenes handlinger og uttrykk.³⁵ En språklig forståelse av ordet objektivt innebærer at retten må fokusere på konkrete, ytre tegn på samtykke, som verbale uttrykk eller kroppslig adferd, snarere enn på de subjektive tankene eller følelsene til de involverte som ikke er kommet til uttrykk.

Denne objektive tilnærmingen er viktig for å sikre rettssikkerhet, da den gir en tydelig og forutsigbar ramme for vurdering av samtykke. Retten skal vurdere alle tilgjengelige beviser og

³³ Tine Søberg, Trine Baumbach og Linda Kjær Minke, red., *Voldtægtssagen – retssystemets akilleshæl: teori og praksis* (København: Djøf Forlag, 2021) kapittel 2 side 45-64

³⁴ Straffelovrådets Betænkning 1574/2020 pkt. 8.1.1, s. 163

³⁵ Straffelovrådets Betænkning 1574/2020 pkt. 8.1.1, s. 163

ta hensyn til alle relevante omstendigheter for å avgjøre om en rimelig person i samme situasjon ville ha tolket handlingene som et uttrykk for frivillig samtykke. Dette inkluderer det som ble sagt og gjort av begge parter før, under og etter hendelsen, samt kroppsspråk og andre ikke-verbale signaler.

2.2.7 Situasjoner hvor samtykke ikke kan foreligge

Forarbeidene klargjør at gyldig samtykke aldri kan foreligge i visse situasjoner, som når personen er bevisstløs, i dyp søvn eller svært beruset.³⁶ I slike tilfeller er personen ute av stand til å gi et informert og frivillig samtykke, og enhver seksuell handling under disse omstendighetene vil være straffbar som voldtekt.

Et annet eksempel er overrumplingssituasjoner³⁷, som refererer til tilfeller hvor gjerningspersonen utnytter en situasjon for å gjennomføre et samleie før offeret kan motsette seg. Dette inkluderer tilfeller hvor offeret er avkledd eller i en posisjon hvor de har liten mulighet til å reagere på en plutselig seksuell tilnærming, slik som for eksempel ved en legeundersøkelse, massasje eller lignende.³⁸ Disse situasjonene illustrerer hvordan manglende mulighet til å gi samtykke kan oppstå, og hvordan loven beskytter individer mot utnyttelse i sårbare situasjoner.

2.2.8 Betydningen av kontekst og tidligere samtykke

Konteksten rundt handlingen spiller også en viktig rolle i vurderingen av samtykke. Retten må vurdere relasjonen mellom de involverte partene, tidligere interaksjoner, og den spesifikke situasjonen der handlingen fant sted.³⁹ Selv om tidligere samtykke til en bestemt handling eller seksuell relasjon kan gi relevant kontekst, betyr det ikke at samtykke automatisk er gitt i en ny situasjon. Hver enkelt situasjon må vurderes separat for å sikre at gyldig samtykke forelår.⁴⁰

Implisitt samtykke kan noen ganger være vanskelig å identifisere, spesielt når det er basert på tidligere interaksjoner. Det er viktig at retten vurderer hvorvidt de involverte klart og tydelig har kommunisert en gjentakelse av samtykke i den spesifikke situasjonen⁴¹. På den måten

³⁶ Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 3, pkt. 1.1 side 32

³⁷ Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 3, pkt. 1.1 side 32

³⁸ Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 3, pkt. 1.1 side 32

³⁹ Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 7, pkt. 4 side 188

⁴⁰ Se for eksempel Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 3, pkt 3.1.7 side 22

⁴¹ Straffelovrådets Betenkning 1574/2020 kapittel 7, pkt. 2 side 178

unngår man misforståelser som kan oppstå når en part feilaktig antar at tidligere samtykke automatisk gjelder.

2.3 RETTSPRAKSIS OG ERFARINGER ETTER DANSK RETT

I danske voldtektssaker hviler bevisbyrden på anklagemyndigheten. De må kunne bevise at samleie fant sted uten samtykke, og at den tiltalte visste eller burde ha visst at samtykke ikke forelå. Retten vurderer bevisbyrden nøye, og krever klar og overbevisende dokumentasjon som viser mangel på frivillig deltakelse og samtykke. Retten vil evaluere de tilgjengelige bevisene ut fra en objektiv vurdering av hva som skjedde før, under og etter handlingen.

Rettspraksis spiller en viktig rolle i hvordan samtykkebegrepet anvendes og forstås i konkrete saker. Gjennom avgjørelser bidrar rettsinstansene til å klargjøre og konkretisere hvordan samtykke skal tolkes, spesielt i komplekse og grenseoverskridende tilfeller. Rettspraksis bidrar dermed til å forme og videreutvikle forståelsen av samtykkets natur og vilkår i danske voldtektssaker.

2.3.1 Passivitet

Den fornærmedes passivitet er et av flere momenter som vurderes i saker som omhandler samtykke i forbindelse med seksuelle handlinger eller samleie. I AM2022.12.08Ø la retten vekt på den fornærmedes forklaring og det faktum at han hadde forholdt seg passiv under de seksuelle handlingene utført av den tiltalte. I nevnte sak var det heller ingen fysisk motstand fra fornærmedes side som kunne tilsa at han ikke hadde samtykket. Den fornærmede ble ifølge sakens opplysninger handlingslammet og lot som han sov da den tiltalte utførte de seksuelle handlingene. Retten kom her frem til at de seksuelle handlingene ble utført uten samtykke. Dommen illustrerer at den andre parten uttrykkelig må samtykke, ved enten ord eller handling. Fravær av fysisk motstand er ikke et moment som tilsier at den fornærmede hadde samtykket til de seksuelle handlingene.

Også i AM2021.11.19Ø2 (U.2022.430Ø) kom retten frem til at den tiltalte ikke hadde samtykket til samleie med sin tidligere kjæreste. Retten la stor vekt på den fornærmedes forklaring og at hun ikke aktivt deltok i samleiet. I likhet med ovenfor nevnte dom kom retten frem til at den tiltalte burde forstått at det ikke forelå samtykke. Det ble også vist til manglende respons fra den fornærmede under samleiet.

Dansk rettspraksis er klar på at passivitet ikke kan tolkes som samtykke. Et samtykke vil derfor kreve en uttrykkelig og tydelig handling fra den andre parten ved at vedkommende enten samtykker med sine ord eller med sine handlinger. Handlingene må naturligvis kunne tolkes som et samtykke. Det kreves ikke at en part gjør fysisk motstand for at de seksuelle handlingene skal anses som ufrivillige. Rettspraksis fra både Danmark og Norge viser at enkelte «fryser» til når de havner i en slike situasjoner.

Det finnes dog eksempler på saker der den tiltalte dømmes for voldtekt til tross for at den fornærmede deltar i de seksuelle handlingene. I slike saker foreligger det gjerne andre forhold og omstendigheter som tilsier at den fornærmedes forståelse av situasjonen var at han eller hun ikke hadde noe annet valg enn å delta i de seksuelle handlingene. I AM2022.03.24H (U.2022.2048H) ble en drosjesjåfør funnet skyldig i voldtekt av en passasjer. Blant annet utførte den fornærmede seksuelle handlinger på den tiltalte, noe som isolert sett kan tolkes som et samtykke fra den fornærmedes side. I denne saken la imidlertid retten vekt omstendighetene rundt det tidspunktet voldtekten fant sted. Det fremkommer at sakens opplysninger at sjåføren kjørte til et område der den fornærmede ikke kunne få hjelp eller flykte. Det var sent på natten og den fornærmede var både beruset og trøtt. Det ble derfor vurdert at den fornærmede befant seg i en situasjon der hun fryktet for eget liv og helse dersom hun ikke deltok i de seksuelle handlingene. Den fornærmedes deltakelse var i denne saken ikke å anse som samtykke, men et resultat av den situasjonen den tiltalte satt henne i på det relevante tidspunktet.

2.3.2 Mangel på samtykke på grunn av situasjons omstendigheter

Manglende passivitet og fysisk motstand er altså ikke de eneste momentene som tilsier at det ikke foreligger samtykke til seksuelle handlinger eller samleie. Omstendighetene og situasjonen den fornærmede befinner seg i vil også være svært viktige momenter i disse vurderingene.

I tilfeller der det på grunn av omstendigheter med den fornærmede ikke er mulig å få samtykke, vil det sentrale spørsmålet være om den tiltalte burde forstått at den andre personen ikke var i stand til å gi samtykke til seksuelle handlinger eller samleie. I AM2022.12.21Ø ble den tiltalte frifunnet. Vedkommende var tiltalt for to separate voldtekter på forskjellige tidspunkter. I det første forholdet var den fornærmede ute av stand til å gi et samtykke. Retten kom frem til at det ikke forelå bevis som kunne underbygge at den tiltalte var klar over at den fornærmede ikke hadde forutsetninger til å gi et samtykke.

I AM2021.10.21V2 utførte den tiltalte seksuelle handlinger og samleie med den fornærmede. Den tiltalte hadde lagt seg i en seng og sovnet på en fest. Da han sto opp, lå den fornærmede ved siden av ham og sov. Dette var ikke en handling som kunne tolkes som et samtykke. Det ble vist til at partene ikke hadde kjennskap til hverandre og at den fornærmede heller ikke hadde vist noe form for interesse for den tiltalte i løpet av den kvelden. Videre fikk ikke den tiltalte noe respons da han utførte de seksuelle handlingene. Det var altså ingen holdepunkter for at den tiltalte hadde fått samtykke i forkant eller imens handlingene pågikk. Retten kom her frem til at den tiltalte burde forstått at den fornærmede var ute av stand til å gi samtykke til de seksuelle handlingene og ble dermed funnet skyldig.

Det er imidlertid ikke bare etterfølgende forklaringer fra den fornærmede som vektlegges i saker som omhandler samtykke. De objektive handlingene til den fornærmede er av like stor interesse og må vurderes ut ifra den situasjonen som forelå. I U.2022.358Ø var to personer (A og B) tiltalt for voldtekt av en tredjeperson da den antatt fornærmede hevdet at hun ikke hadde samtykket til de seksuelle handlingene og samleiet. Retten la til grunn at den fornærmede hadde frivillig samleie med B, det ble vist til den fornærmede deltok aktivt. Fornærmedes handlinger overfor A, som også var av seksuell karakter ble også tolket som at hun samtykket til seksuelle handlinger med A. Den fornærmedes aktive handlinger og medvirkning til de seksuelle handlingene i saken ble samlet sett vurdert som at hun hadde samtykket til både A og B. Retten la også til grunn at fornærmede senere trakk samtykke overfor A, og at A stoppet av den grunn. Både A og B ble i denne saken frifunnet.

I AM2021.11.10V (U.2022.307V) ble den tiltalte frifunnet til tross for at den fornærmede ikke hadde samtykket til seksuelle handlinger eller samleie. Den fornærmede hadde forvekslet den tiltalte med en annen og samtykket i utgangspunktet gitt til en annen person. Retten vurderte i denne saken at den fornærmede hadde medvirket til de seksuelle handlingene selv om den tiltalte hadde utnyttet situasjonen med forsett.

2.4 HVA OMFATTER SAMTYKKE OG DETS REKKEVIDDE?

Et annet sentralt spørsmål som reises etter straffeloven § 216 stk. 1 er hva konkret det skal samtykke til, og hvilken rekkevidde samtykket skal ha.

Samtykke til samleie kan omfatte forskjellige former for seksuell aktivitet, inkludert vaginalt, analt og oralt samleie. Det er viktig å forstå at samtykke til en type samleie ikke nødvendigvis

innebærer samtykke til andre typer.⁴² For eksempel kan en part gi sitt samtykke til vaginalt samleie, men ikke til analt eller oralt samleie. Rettens tolkning av hva samtykke til samleie omfatter, må derfor være presis og kontekstbasert.⁴³

Videre kan samtykke til samleie også innebære detaljer som bruk av prevensjon, bruk av visse hjelpemidler, og selve lengden eller intensiteten av handlingen. Det er avgjørende at begge parter har en klar forståelse av hva den andre parten samtykker til på hvert trinn av den seksuelle interaksjonen.

2.4.1 Utstrakt vurdering av samtykket

Som nevnt over skal samtykkets rekkevidde skal vurderes ut fra en konkret og samlet vurdering. Dette betyr at det må være klart at samtykke er gitt til å ha samleie i utgangspunktet, men også at samtykke skal være til stede gjennom hele samleiet. Dette betyr at samtykke må gis, bekreftes og sikres ved samleiets begynnelse, og det må forbli gyldig til handlingen avsluttes.

Den konkrete og samlede vurdering av samtykkets rekkevidde innebærer å undersøke om personen deltar i samleiet av egen fri vilje og har hatt muligheten til å reflektere over og stilling til hvorvidt de ønsker å delta. Denne vurderingen avgrenser hva den samtykkende parten konkret har gitt sitt samtykke til. Dette betyr at ett samtykke ikke nødvendigvis betyr at personen samtykker til enhver form for seksuell aktivitet.

2.4.2 Tolkning av et samtykke

Det strafferettslige samtykket må ha et slikt innhold at det innbefatter den handlingen som faktisk utføres. Dette betyr at samtykke til én bestemt handling ikke automatisk omfatter andre relaterte handlinger. For eksempel, hvis det kun er gitt samtykke til vaginalt samleie, er ikke dette samtykke til analt samleie eller andre seksuelle handlinger. Det må foreligge et klart og presist samtykke til hver enkelt handling som utføres.

Under den seksuelle handlingen kan det oppstå situasjoner som krever ytterligere samtykke. Hvis det under samleie skjer endringer som den ene parten ikke har gitt sitt samtykke til, må det sikres ekstra samtykke for disse handlingene. For eksempel kan dette være dersom den

⁴² Straffelovrådets Betænkning 1574/2020 kapittel 7, pkt. 2 side 178

⁴³ Emma Fischer Christensen, Birgit Feldtmann og Lene Wachter Lentz, «Samtykke som gerningselement i voldtægtsbestemmelsen», i Marie Jull Sørensen og Tanja Kammersgaard Christensen (red.), *Samtykke* (København: Ex Tuto Publishing, 2024), s. 515–535.

initierende parten ønsker å bytte fra vaginalt til analt samleie. Uten eksplisitt samtykke til denne nye handlingen, vil den initierende parten potensielt begå en voldtekt.

2.4.3 Passivitet og stilltiende samtykke

I forarbeidene til den nye samtykkebaserte formuleringen av § 216 fremheves det at i situasjoner hvor samtykke til samleie er gitt, men hvor den samtykkende parten viser passivitet underveis, må den initierende parten vurdere rekkevidden av det opprinnelige samtykket. Dette betyr at passivitet eller fravær av aktiv motstand ikke automatisk betyr samtykke til ytterligere former for seksuell aktivitet.

Når det er tvil om samtykkets rekkevidde, bør den initierende parten avklare hva som er innenfor rammene av det opprinnelige samtykket.⁴⁴ Hvis situasjonen forandrer seg eller hvis handlingen utvikler seg, kreves det en ytterligere og konkret bekreftelse av samtykke. Hvis det ikke innhentes et nytt samtykke i slike tilfeller, kan den initierende parten bli ansvarlig for å ha utført en ulovlig handling som faller utenfor rammen av det opprinnelige samtykket.

3. ISTANBULKONVENSJONENS KRAV TIL SAMTYKKE

3.1 HISTORISK BAKTEPPE

Den internasjonale utviklingen innen menneskerettigheter har lagt grunnlaget for de kravene Istanbul-konvensjonen stiller til samtykke. En tidlig og viktig milepæl var først FNs Verdenserklæring om Menneskerettigheter fra 1948.⁴⁵ Selv om denne erklæringen ikke direkte omhandlet voldtekt, la den fundamentet for senere konvensjoner ved å fastsette grunnleggende rettigheter som retten til sikkerhet og beskyttelse mot tortur og umenneskelig behandling

En annen betydningsfull konvensjon kom med vedtaket av FNs Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW) i 1979⁴⁶, som trådte i kraft i 1981. CEDAW var banebrytende ved å anerkjenne kjønnsbasert vold, inkludert seksuelle overgrep,

⁴⁴ Straffelovrådets Betænkning 1574/2020 kapittel 7, pkt. 4 side 189

⁴⁵<https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/Verdenserklæringen-om-menneskerettigheter.pdf>

⁴⁶<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women>

som en form for diskriminering. Konvensjonen pålegger statene å treffe alle nødvendige tiltak for å bekjempe vold mot kvinner, inkludert å tilpasse nasjonal lovgivning for å beskytte kvinner mot seksuelle overgrep.

På 1990-tallet ble den internasjonale oppmerksomheten rundt seksuell vold ytterligere skjerpet. FNs menneskerettighetskomité utstedte i 1992 sin generelle kommentar nr. 19⁴⁷ (senere oppdatert i 2017⁴⁸), som eksplisitt inkluderte voldtekt som en form for kjønnsbasert vold under CEDAW.⁴⁹ Dette bidro til å klargjøre statenes plikter under konvensjonen og økte fokuset på nødvendigheten av samtykke i lovgivningen.

En betydelig milepæl kom med vedtakelsen av Roma-vedtektene for Den internasjonale straffedomstolen (ICC) i 1998, som definerte voldtekt som en forbrytelse mot menneskeheten og en krigsforbrytelse.⁵⁰ Denne internasjonale anerkjennelsen av seksualisert vold i væpnede konflikter markerte et viktig skritt i den globale juridiske responsen på seksuelle overgrep.

Den mest omfattende og spesifikke internasjonale konvensjonen innenfor dette området er Europarådets Istanbul-konvensjon⁵¹, som trådte i kraft i 2014. Istanbul-konvensjonen satt en ny standard ved å pålegge medlemsstatene å kriminalisere alle former for seksuell handling uten frivillig samtykke. Konvensjonen krevde også etablering av omfattende forebyggings- og beskyttelsestiltak, og den etablerte en mekanisme for overvåking av etterlevelsen (GREVIO)⁵².

I tillegg til Istanbul-konvensjonen har FN vedtatt flere resolusjoner som fokuserer på å bekjempe seksuell vold, inkludert FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 fra år 2000⁵³, som adresserer kvinners rolle i fredsprosesser og anerkjenner seksuelle overgrep som et verktøy i krig og konflikt.

⁴⁷CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women
<https://www.refworld.org/legal/resolution/cedaw/1992/en/96542>

⁴⁸ General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19, https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/CEDAW_C_GC_35_8267_E.pdf

⁴⁹ Se pkt. 24 bokstav k i CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against women

⁵⁰ Se Roma-vedtektene om Den internasjonale straffedomstol art. 7 nr. 1 bokstav g

⁵¹<https://lovdata.no/pro/#document/TRAKTAT/traktat/2011-05-11-22?searchResultContext=2950&rowNumber=1&totalHits=3294>

⁵² Se Istanbul-konvensjonens artikkel 66

⁵³ FNs sikkerhetsråd resolusjon 1325 (2000)
<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n00/720/18/pdf/n0072018.pdf>

Gjennom denne historiske utviklingen har internasjonale konvensjoner og normer stadig utviklet og skjerpet kravene til hvordan stater skal bekjempe seksuell vold og sikre rettferdighet for ofrene. Disse internasjonale standardene har forpliktet land til å reformere sine nasjonale lover, styrke rettssystemene og implementere forebyggende tiltak. Dette har ført til betydelige endringer i nasjonal lovgiving, inkludert i Norge og Danmark, og har bidratt til å fremme en internasjonal forståelse av seksuell autonomi og nødvendigheten av samtykke som grunnlag for seksuelle relasjoner.

3.2 Nærmere om innholdet i konvensjonens artikkel 36 (Seksuell vold, herunder voldtekt)

Istanbul-konvensjonens artikkel 36 lyder slik:

«1. Partane skal ved lovgiving eller på annan måte treffe dei tiltaka som er nødvendige for å sikre kriminalisering av følgjande forsettlege åtfærd:

- a. vaginal, anal eller oral penetrering av seksuell art av ein annan sin kropp utan samtykke, med einkvar kroppsdel eller gjenstand;*
- b. andre handlingar av seksuell art mot en person utan samtykke;*
- c. å få ein annan person til å utføre handlingar av seksuell art med ein tredjeperson utan samtykke.*

2. Eit samtykke må gjevast frivillig, som eit resultat av vedkomande person sin frie vilje, sett i lys av forholda omkring hendinga.

3. Partane skal ved lovgiving eller på annan måte treffe dei tiltaka som er nødvendige for å sikre at føresegnene i nr. 1 også gjeld for handlingar som er utøvd mot den som etter intern rett er tidlegare eller noverande ektefelle eller partner.»

3.1.1 «[...] utan samtykke»

Ved tolkning av traktater etter folkeretten, gjelder utgangspunktet Wien-konvensjonen om traktatretten⁵⁴, som også gir uttrykk for internasjonal sedvanerett.⁵⁵ En sentral bestemmelse for tolkningen etter Wien- konvensjonen finner man i første avsnitt i artikkel 31 (1) som sier:

“A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object purpose”

⁵⁶

I vår sammenheng er det særlig relevant å se hen til hva Istanbul-konvensjonen legger i krav om «samtykke». Senere skal jeg gi en redegjørelse på hvorvidt den norske og danske voldteksslovningen tilfredsstiller de kravene som er satt til dette.

Det foreligger ingen internasjonale menneskerettighetsinstrumenter som gir en entydig definisjon av «samtykke»⁵⁷. Det gis imidlertid en nærmere beskrivelse av hva som kreves av samtykke i artikkelens annet ledd:

«Eit samtykke må gjevast frivillig, som eit resultat av vedkomande person sin frie vilje, sett i lys av forholda omkring hendinga.»

Dette er videre redegjort for i den forklarende rapporten til Istanbul-konvensjonen. Her fremkommer det at en rettsforfølgelse vil kreve en kontekstsensitiv bevisvurdering for å fastslå fra sak til sak om fornærmede har samtykket til den seksuelle handlingen.⁵⁸

Hvilke øvrige krav til samtykket som skal legges til grunn sies det ikke noe om i Istanbul-konvensjonen. Det er imidlertid nærliggende å se hen til rettspraksis fra EMD.

M.C v Bulgaria (2003): I denne saken hevdet en 14 år gammel jente (M.C) at hun ble voldtatt av to menn. På det tidspunktet var den seksuelle lavalderen i Bulgaria 14 år og Bulgaria krevde på det tidspunktet at det forelå vold eller tvang under handlingen. Påtalemyndigheten i Bulgaria avviste derfor saken på bevisets grunnlag, da de mente at det ikke var enkelt å bevise

⁵⁴<https://lovdata.no/pro/#document/ATRAKTATEN/traktat/1969-05-23-500?searchResultContext=2101&rowNumber=2&totalHits=5160>

⁵⁵ Andreas Motzfeldt Kravik, «Tolkning av traktater», i Andreas Motzfeldt Kravik, Stian Øby Johansen og Audun Lunnan Hjort, *Folkerettslig metode*, 1. utg. (Oslo: Universitetsforlaget, 2023), s. 71–123.

⁵⁶ [Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem - Lovdata](#)

⁵⁷ Amnesty [artikkel]

⁵⁸ Den forklarende rapporten til Istanbul-konvensjonen, avsnitt 192

at det forelå vold eller tvang under handlingen. I tillegg la jenta til at hun ikke gjorde noe motstand under handlingen, fordi hun ble redd og fryste til. I tillegg hadde hun heller ingen fysiske skader, som gjorde at påtalemyndigheten mente at det ikke forelå en voldtekt.

M.C brakte derfor saken inn for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) fordi hun mente at myndighetene i Bulgaria ikke beskyttet henne tilstrekkelig mot seksuelle overgrep.

EMD konkluderte med at Bulgaria hadde brutt den europeiske menneskerettskonvensjonen jf EMK artikkel 3 og EMK 8. Videre sa EMD følgende:

«Firstly, it appears that a requirement that the victim must resist physically is no longer present in the statutes of European countries.»

Denne EMD-dommen er av stor betydning for spørsmålet knyttet til samtykkekravet etter Istanbulkonvensjonen. Dommen understreker til grunn at fravær av fysisk motstand ikke indikerer til at det forelå samtykke, som er helt i kjernen av konvensjonens grunnprinsipp om at om at en samtykke skal være frivillig.

Dette illustrerer at Istanbul-konvensjonen stiller strenge krav til medlemslandene om å kriminalisere ulike former for vold, inkludert voldtekt, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, trakassering og psykologisk vold. En av de mest markante aspektene ved konvensjonen er kravet om at all seksuell aktivitet uten frivillig samtykke skal betraktes som voldtekt. Dette setter en høy standard for beskyttelse og rettferdighet for ofre og signaliserer en nulltoleranse for vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

3.2 RETTSLIG BETYDNING ETTER NORSK OG DANSK RETT

Internasjonale konvensjoner og normer fungerer som viktige verktøy i å sette standarder for nasjonal lovgivning, inkludert områder som omhandler seksuelle overgrep og voldtekt. For Norge og Danmark, som begge er medlemmer av internasjonale organisasjoner som FN og Europarådet, har disse konvensjonene betydelige implikasjoner for utformingen og implementeringen av nasjonal lovgivning.

For Norge og Danmark har Istanbul-konvensjonen hatt en innvirkning på nasjonal rett. Begge landene har ratifisert konvensjonen og har dermed forpliktet seg til å tilpasse sine lover for å

oppfylle dens krav. I Norge har konvensjonen fungert som en viktig pådriver for reformer i straffeloven. Et betydningsfullt skritt var ratifisering i 2017, som førte til en reevalueringsprosess av eksisterende voldtektsbestemmelser. Denne prosessen har bidratt til debatten om behovet for en klarere og mer samtykkebasert voldtektslovgivning, som bedre etterlever konvensjonens standarder.

Danmark har også videreutviklet sin voldtektslovgivning som respons på Istanbul-konvensjonen. Introduksjonen av samtykkeloven i 2020 er kanskje den mest markante endringen og ble direkte inspirert av konvensjonens krav. Ved å kriminalisere all seksuell aktivitet uten eksplisitt samtykke har Danmark satt en ny standard for rettsbehandling av seksuelle overgrep. Denne lovendringen har til hensikt å forbedre beskyttelsen av ofre og sikre at seksuell autonomi respekteres fullt ut.

Til tross for disse internasjonale forpliktelsene, er det kritiske vurderinger av hvorvidt norsk og dansk lovgivning fullt ut møter konvensjonenes krav. I Norge er straffeloven § 291, som dekker voldtekt, utformet for å inkorporere mange av de prinsippene som ligger i de ovennevnte konvensjonene. Likevel er det fortsatt sterk debatt om hvorvidt dagens definisjon av voldtekt er tilstrekkelig i henhold til konvensjonens vektlegging av samtykke.

Dansk samtykkelov i 2020, synes å være mer i tråd med Istanbul-konvensjonen ved å kreve eksplisitt samtykke til seksuell omgang. Denne loven representerer en progressiv tilnærming til implementeringen av internasjonale normer og har blitt sett på som et forbilde for reformer i andre land. Likevel kan det reises spørsmål til om de praktiske utfordringene med å bevise fravær av samtykke er overkommelige i rettslig setting.

Dersom individer i Norge eller Danmark ikke opplever at statene ikke gir den beskyttelsen som følger av Istanbul-konvensjonen er det nærliggende å anta at dette kan pådømmes som brudd på menneskerettigheter, eksempelvis EMK artikkel 2, 3 og 8.⁵⁹

I tillegg til Istanbul-konvensjonen og CEDAW, har flere internasjonale menneskerettighetsorganer gitt anbefalinger som påvirker lovgivning om seksuelle overgrep. FNs Menneskerettighetskomité og FNs Komité mot tortur har begge understreket behovet for

59 Selma Kjellemo, «Statens positive plikter til å beskytte mot vold i nære relasjoner: EMDs Storkammerdom i saken Kurt v. Austria»

omfattende beskyttelse mot seksuell vold og viktigheten av at nasjonal lovgivning tydelig reflekterer prinsippet om samtykke.

Europarådets Parlamentsforsamling har også vedtatt flere resolusjoner som oppfordrer medlemsstatene til å innføre samtykkelover og sikre at lovgivningen effektivt beskytter mot seksualisert vold. For eksempel, i 2019, vedtok forsamlingen resolusjon 2304 (2019)⁶⁰, som eksplisitt anbefalte medlemslandene å kriminalisere enhver seksuell handling uten samtykke.

Internasjonale konvensjoner og normer legger betydelige føringer på norsk og dansk lovgivning ved å sette klare standarder for hva som utgjør seksuell vold og hvordan slike overgrep skal behandles juridisk.

3.2.1 Nærmere om implementering i Norsk rett

Selv om Norge har ratifisert Istanbul-konvensjonen, er den fortsatt ikke fullt implementert i norsk rett. Dette reiser spørsmål om konsekvensen av konvensjons etterlevelsen.

I norsk rett gjelder det *dualistiske prinsipp*.⁶¹ Prinsippet går ut på at det er nødvendig med en egen handling eller lov for at noe internasjonalt skal bli en del av norsk rett. Det motsatte er det *monistiske prinsipp*, som går ut på at en avtaleforpliktelse kan benyttes direkte uten noen form for gjennomføringsakt. Det sistnevnte prinsippet skaper et mindre skille mellom nasjonal lovgivning og internasjonale forpliktelser⁶².

Likevel er også norsk rett – etter *presumsjonsprinsippet* – antatt å være i tråd med våre internasjonale forpliktelser etter folkeretten⁶³. Det dualistiske prinsipp og presumsjonsprinsippet virker altså i et samspill når det kommer til innføring av nye, internasjonale regler.

Selv om Norge forholder seg til det dualistiske prinsipp, er det viktig å legge til grunn at internasjonale avtaler er viktige, og blir regnet som betydningsfulle kilder til rett. For eksempel gjelder flere sentrale menneskerettighetskonvensjoner som norsk lov⁶⁴ I tillegg er flere av dem gitt en prioritet (forrang) fremfor annen norsk rett⁶⁵ I slike situasjoner er det nødvendig at norske

⁶⁰ [Europarådets parlamentarikerforsamling \(PACE\) - stortinget.no](https://www.stortinget.no/en/om-stortinget/parlamentarisk-arbeid/vedtak-og-resolusjoner/2019-2020/2304-2019)

⁶¹ Se Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunnan H., A. 2023. Folkerettslig metode s. 20-21

⁶² Se Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunnan H., A. 2023. Folkerettslig metode s. 20, 1,2

⁶³ Se Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunnan H., A. 2023. Folkerettslig metode s.23

⁶⁴ Se Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunnan H., A. 2023. Folkerettslig metode s. 21

⁶⁵ Ibid

rettsandvendere tolker og anvender lovene basert på en folkerettslig metode. For eksempel gjelder også EØS-avtalen som norsk lov, med en forrang etter menneskerettsloven § 2.⁶⁶

I enkelte tilfeller vil ikke engang en klart motsigende ordlyd hindre for en folkerettskonform tolkning. Ved enkelte tilfeller, har norsk Høyesterett tolket ordlyden til fordel for folkeretten – spesielt i de tilfeller hvor Stortinget i Norge har forsøkt å konvertere den gjeldende folkerettsforpliktelsen til norsk rett⁶⁷.

Det betyr at etter *presumsjonsprinsippet* skal konvensjonen i utgangspunktet tolkes i samsvar norsk rett, så langt det lar seg gjøre, men *presumsjonsprinsippet* kan ikke «reparere» når det ikke kan synes å være en lovgivervilje bak å ikke gjennomføre den aktuelle internasjonale rettsregel. Dette ble fastslått i Finnanger-dommen (Rt.2000 s.1811).⁶⁸

Konsekvensen av disse to prinsippene i norsk rett er at vi legger til grunn at norsk straffelov samsvarer med Istanbul-konvensjonen art. 36. Dette vil behandles mer grundig i kapitel 5.

3.3 SAMMENFATNING OG BETYDNING FOR UTVIKLING I NORSK OG DANSK RETT

Gjennom tidene har både norsk, dansk og internasjonal lovgivning utviklet seg betydelig for å bedre beskytte ofre for seksuell vold og fremme prinsippet om samtykke. Denne utviklingen har ikke skjedd i et vakuum; snarere har de ulike rettssystemene påvirket hverandre gjensidig og blitt preget av bredere samfunnsendringer.

Den internasjonale rettsutviklingen har ofte satt standarden for nasjonale reformer. Særlig Istanbul-konvensjonen har vært en katalysator for lovendringer i både Norge og Danmark. Ved å kreve at alle seksuelle handlinger uten samtykke skal kriminaliseres, har konvensjonen presset land til å endre lovene sine for å oppnå høyere standarder for beskyttelse av ofre. Norges ratifisering av konvensjonen i 2017 førte til viktige diskusjoner om behovet for en tydeligere

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ Se Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunan H., A. 2023. Folkerettslig metode s. 23

⁶⁸ Se Finnanger-dommen (Rt.2000 s.1811).

samtykkelov⁶⁹, mens Danmark tok konkrete skritt ved å innføre en samtykkelov i 2020⁷⁰. På denne måten har internasjonale normer og konvensjoners forpliktelser ført til direkte nasjonale reformer.

Rettspraksis både nasjonalt og internasjonalt har også påvirket lovgivningen i betydelig grad. Saker fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) har fungert som referansepunkter og presedens for nasjonale domstoler, noe som har bidratt til å justere og tilpasse nasjonal lovgivning for å møte internasjonale krav. For eksempel har EMDs avgjørelser i saker som gjelder mangelfull beskyttelse mot seksuelle overgrep⁷¹ satt press på europeiske land for å styrke deres lovgivning og rettspraktisering.

Samfunnets utvikling spiller en uunngåelig rolle i denne sammenhengen. Økt åpenhet og diskusjon om seksuelle overgrep og voldtekt i offentligheten, blant annet gjennom sosiale medier og kampanjer som «#MeToo», har satt ytterligere press på lovgivere til å handle. Slike bevegelser har brakt ofrenes perspektiver frem i lyset og krevd større ansvarlighet fra rettssystemets side, noe som igjen har ført til endringer i både lovgivning og praksis. På denne måten kan vi se en klar overlapp og gjensidig påvirkning mellom internasjonale standarder, nasjonal lovgivning og samfunnets utvikling. Internasjonale konvensjoner setter rammen og gir ofte et utgangspunkt for nødvendige reformer, mens nasjonale bevegelser og samfunnsdebatter gir den nødvendige drivkraften for at disse reformene faktisk blir gjennomført og implementert. Denne dynamikken mellom internasjonal påvirkning og nasjonal tilpasning viser hvordan rettssystemer kan utvikle seg i takt med skiftende samfunnsverdier og internasjonale menneskerettsstandarder, slik at de bedre beskytter individets rettigheter og fremmer rettferdighet for alle ofre for seksuelle overgrep.

⁶⁹ Se for eksempel Representantforslag 93 S (2024-2025) (<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-093s/?all=true>), kronikk «Rettsikkerhet og samtykkelov går hånd i hånd» (<https://www.tronderdebatt.no/rettsikkerhet-og-samtykkelov-gar-hand-i-hand/o/5-122-106022>)

⁷⁰ Se Betænkning over Forslag til lov om ændring af straffeloven (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse), https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l85/20201_l85_betaenkning.pdf

⁷¹ For eksempel: Case of Opuz v. Turkey (Application no. 33401/02) [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-92945%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-92945%22]}) and Case of M.C. v. Bulgaria (Application no. 39272/98) [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-61521%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-61521%22]})

4. KOMPARATIV ANALYSE AV NORSK OG DANSK RETT.

Basert på det ovenstående vil avhandlingen i dette punkt foreta en sammenligning av norsk og dansk voldtektslovgivning i lys av istanbul-konvensjonen.

4.1 RETTSLIG UTVIKLING I VOLDTEKTSLOVGIVNING I NORGE OG DANMARK – HISTORISK OVERBLIKK

For å sammenligne dagens voldtektslovgivning i Norge og Danmark, er det sentralt å ha en historisk kontekst. Den juridiske reguleringen av voldtekt har gjennomgått betydelige endringer over tid. Endringene har overordnet reflektert både samfunnets moralske verdiendringer og utviklende rettspraksis.

Overordnet kan man si at de nordiske voldtektslovgivningen historisk sett var preget av mer restriktive definisjoner og krav om bevis for fysisk tvang. Over tid, i takt med økt forståelse for seksuelle overgrep og offerets situasjon, har loven modnet og blitt mer inkluderende. Sentrale reformer har eksempelvis vært overgangen fra krav om vold og trusler til inkludering av samtykke som en avgjørende faktor.

4.1.1 Den historiske utviklingen av norsk voldtektslovgivning

Den tidlige norske lovgivningen om voldtekt kan spores tilbake til Landsloven av 1274, hvor alvorlige seksuallovbrudd ble straffet hardt, ofte med dødsstraff. Voldtekt ble i denne perioden sett på som en forbrytelse mot mannens eiendom (kvinnen), snarere enn en forbrytelse mot kvinnens egen personlige integritet. Ansvar og skammen knyttet til voldtekten var således ofte plassert på offeret, og rettighetsbeskyttelsen var begrenset.⁷²

På 1800-tallet begynte det å skje en gradvis modernisering av norsk rett, og dette inkluderte også seksuallovgivningen.⁷³ Straffeloven av 1842 (Norges første straffelov)⁷⁴ var en viktig milepæl, og seksualforbrytelseskapitlene i denne loven begynte å ta form av en mer strukturert

⁷² [Landslova av 1274 - stortinget.no](https://www.stortinget.no/landlova-av-1274)

⁷³ <https://www.norgeshistorie.no/bygging-av-stat-og-nasjon/1419-moderniseringen-av-norge-krevde-fagkunnskap-og-fagfolk.html>

⁷⁴ https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2016112127008?page=4

regulering av seksuelle overgrep, inkludert voldtekt.⁷⁵ Loven la vekt på fysisk tvang og vold som nødvendige elementer for at en handling skulle defineres som voldtekt. Denne perioden var preget av en sterk patriarkalsk samfunnsnorm, som fortsatt begrenset kvinnens rettigheter og selvbestemmelse.⁷⁶

Straffeloven av 1902 representerte en betydelig reform i norsk rett.⁷⁷ Voldtektsbestemmelsen ble regulert i § 192 og beskrev voldtekt som seksuell omgang som ble gjennomført ved vold eller truende atferd. Det var et viktig skritt fremover fra tidligere lover, men krevde fortsatt bevis for fysiske overgrep eller trusler for å kunne føre en straffesak for voldtekt. Reglene reflekterte samfunnets forventninger om at offeret måtte motsette seg med fysisk kraft for at handlingen skulle anerkjennes som voldtekt.

På 1980- og 1990-tallet begynte det å skje større juridiske og samfunnsmessige endringer når det gjaldt synet på seksuelle overgrep og voldtekt.⁷⁸ Feministiske bevegelser og økt bevissthet rundt seksuelle overgrep bidro til at ofrenes rettigheter kom i fokus. Flere viktige endringer ble gjennomført, inkludert en bredere definisjon av voldtekt som ikke var begrenset til vaginale samleier, men som inkluderte andre former for seksuell omgang.⁷⁹

I 2000 gjennomførte Norge en betydelig reform hvor § 192 ble revidert for å inkludere tvang, utnyttelse av offerets hjelpeløse tilstand, eller at offeret var bevisstløst eller sov. Denne reformen representerte overgangen til en mer omfattende forståelse av voldtekt, og loven anerkjente nå flere situasjoner hvor samtykke *ikke* kunne gis.⁸⁰

Den mest omfattende endringen kom ved innføringen av den nye straffeloven av 2005, hvor voldtektsbestemmelsene ble regulert i § 291. Denne bestemmelsen definerte voldtekt som enhver seksuell handling uten samtykke, og inkluderte situasjoner som bruk av vold, truende

⁷⁵ Straffeloven av 1842 kapittel 18 § 1

⁷⁶ <https://no.wikipedia.org/wiki/Patriarkat>

⁷⁷ Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) av 1902

⁷⁸ «Seksuelle overgrep, gjenvunnet hukommelse og multipl personlighetsforstyrrelse», Einar Kringlen (2002), <https://tidsskriftet.no/2002/01/kronikk/seksuelle-overgrep-gjenvunnet-hukommelse-og-multipl-personlighetsforstyrrelse>

⁷⁹ Jørn Øyrehagen Sunde, *Landslova av 1274: Ei unik lovbok i europeisk rettshistorie* (2024), upublisert manus, lagret fra lokal fil. [sunde-2024-landslova-av-1274-ei-unik-lovbok-i-europeisk-rettshistorie \(1\).pdf](#)

⁸⁰ Jørn Øyrehagen Sunde, *Landslova av 1274: Ei unik lovbok i europeisk rettshistorie* (2024), upublisert manus, lagret fra lokal fil. [sunde-2024-landslova-av-1274-ei-unik-lovbok-i-europeisk-rettshistorie \(1\).pdf](#)

atferd, bevisstløshet, eller annen form for hjelpeløshet hos offeret.⁸¹ Reformen var betydelig fordi den ikke bare fokuserte på vold og trusler, men også på fravær av samtykke som essensielt i definisjonen av voldtekt. Lovendringen reflekterte et mer moderne og nyansert syn på seksuell autonomi og beskyttelse av individets seksuelle integritet.

4.1.2 Den historiske utviklingen av dansk voldtektslovgivning

Danmarks tidlige regulering av voldtekt kan spores tilbake til Jyske Lov av 1241, og er en av de eldste danske lovene. I likhet med andre middelalderske lovverk, ble voldtekt hovedsakelig betraktet som en krenkelse av familiens ære snarere enn en krenkelse av kvinnens personlige autonomi.⁸²

På 1600- og 1700-tallet gjennomgikk Danmark flere juridiske reformer, inkludert Christian Vs Danske Lov av 1683, som innførte mer detaljerte bestemmelser om seksuelle overgrep.⁸³ Dette lovverket var en viktig milepæl, da det begynte å innføre et mer systematisk og sammenhengende rettssystem. Voldtekt ble fortsatt behandlet som en alvorlig forbrytelse med strenge straffer, men fremdeles med en sterk vektlegging av fysisk tvang og vold.

På 1800-tallet, som i Norge, begynte en gradvis modernisering av dansk straffelovgivning. Straffeloven av 1866⁸⁴ var en viktig reform som forsøkte å oppdatere og systematisere de ulike bestemmelsene om seksuelle lovbrudd. Denne loven beholdt imidlertid det sterke fokuset på fysisk tvang som nødvendig betingelse for å definere voldtekt⁸⁵, noe som ofte stilte store byrder på ofrene i bevisførselen.

Straffeloven av 1930 (også kjent som "Borgerlig Straffelov") representerte en betydelig reform, hvor voldtektsbestemmelsene ble oppdatert for å inkludere en bredere forståelse av seksuelle overgrep. Mens fysisk tvang fortsatt var en sentral komponent⁸⁶, begynte loven å reflektere et økende fokus på offerets situasjon og sårbarhet. Denne reformen var imidlertid begrenset i sin dekning av hva som utgjorde tvang og samtykke, og mange mente at det fortsatt var behov for ytterligere oppdateringer.

⁸¹ Sammenligning av Straffeloven av 1902 § 192 som var gjeldende 1. november 1998 og 11. august 2000

⁸² [Jyske Lov 1241 – Danmarkshistorien | Lex](#)

⁸³ <https://lex.dk/voldt%C3%A6gt>

⁸⁴ [1866-straffelov.pdf](#)

⁸⁵ Se Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866 § 168 og bruken av uttrykket «Vold eller Trusler om øieblikkelig livsfarlig Vold»

⁸⁶ Se Almindelig borgerlig Straffelov af 1930 § 216, og bruken av ordet "tiltvinger" som det sentrale

På slutten av 1900-tallet begynte feministiske bevegelser og økt samfunnsbevissthet rundt seksuelle overgrep å påvirke det juridiske ordskiftet i Danmark⁸⁷. Dette førte til flere viktige juridiske reformer på 1990-tallet, hvor definisjonen av voldtekt⁸⁸, ble videreutviklet for å inkludere en forståelse av at samtykke ikke kunne gis under tvang, trusler, eller når offeret var i en hjelpeløs tilstand. Disse reformene reflekterte en betydelig utvikling mot en mer nyansert forståelse av seksuell autonomi og beskyttelse. En som tok del i ordskifte var en person med ved navn Martha Burt, som kom med den første formelle definisjonen av myter mot voldtekt.⁸⁹ Hun definerte definisjonen som: «fordømmende, stereotype eller forkerte overbevisninger om voldtægt, voldtægtsramte og voldtægtsforbrydere».⁹⁰

Den mest markante, nylige endringen i dansk voldtektslovgivning, og som er bakgrunnen for denne oppgavens tema, kom med innføringen av en samtykkelov i 2020⁹¹. Denne loven definerer voldtekt som enhver seksuell handling uten eksplisitt samtykke, og skiftet dermed fokus fra fysisk tvang til fravær av samtykke.⁹²

4.2 SAMTYKKEBASERT DEFINISJON AV VOLDTEKTSLOVGIVNINGEN MELLOM DANSK OG NORSK RETT

Den mest slående forskjellen mellom de to landenes lovgivning er at Danmark har innført en eksplisitt samtykkebasert definisjon av voldtekt (§ 216 i den danske straffeloven) som klart fastsetter at: «*For voldtægt straffes med fængsel indtil 8 år den, der har samleje med en person, der ikke har samtykket heri*». Mens Norge per i dag har en lovbestemmelse som etter (§ 291 i den norske straffeloven) krever at det foreligger vold, tvang eller utnyttelse av en sårbar

⁸⁷ https://snl.no/Kvinnens_rettigheter_i_Danmark

⁸⁸ Se Almindelig borgerlig Straffelov af 10. Februar 1866 § 168 og bruken av uttrykket «Vold eller Trusler om øieblikkelig livsfarlig Vold»

⁸⁹ Tine Søberg, Trine Baumbach og Linda Kjær Minke, red., *Voldtægtssagen – retssystemets akilleshæl: teori og praksis* (København: Djøf Forlag, 2021) direkte sitat side 19

⁹⁰ Tine Søberg, Trine Baumbach og Linda Kjær Minke, red., *Voldtægtssagen – retssystemets akilleshæl: teori og praksis* (København: Djøf Forlag, 2021) direkte sitat fra side 19

⁹¹ Straffeloven § 216

⁹² Straffelovrådet, *Betænkning nr. 1574/2020 – Forslag til ændring af straffelovens voldtægtsbestemmelse*, Justitsministeriet, København, 2020, s. 165–170; Lov nr. 2322 af 22. december 2020 om ændring af straffeloven (samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)

situasjon. Loven fastsetter at: «*ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen, eller til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.*»

4.2.2 Sammenligning av forarbeidene til voldtektslovgivningen

Når man sammenligner forarbeidene til § 216 i den danske straffeloven med § 291 i den norske straffeloven, ser man markante forskjeller. I forarbeidene til justeringen av straffeloven § 216 er formålet med endringen av bestemmelsen inngående behandle

Helt sentralt for beslutningen om å endre bestemmelsen fremstår følgende sitat fra side 165 i Straffelovrådets Betænkning 1574/2020, pkt. 8.1.1:

«En ændret voldtægtsbestemmelse vil hermed kunne bidrage til at udbrede respekten for andre menneskers seksuelle selvbestemmelsesret og integritet og vil derigennem – sammen med straftruslen ved det udvidede strafbare område – kunne bidrage til en adfærdsendring og dermed en nedbringelse af antallet af begåede voldtægter.» (mine understrekninger)

Forarbeidene til den danske samtykkeloven legger vekt på seksuell selvbestemmelsesrett og integritet, samtidig som den skal virke holdningsendrende og få ned antall voldtekter.

Mens forarbeidene til § 291 i den norske straffeloven, har fokus på de praktiske utfordringene som kan oppstå under en bevisvurdering i en voldtektssak.

Med praktiske utfordringer menes det her for eksempel mangel på objektive bevis, som kan dokumentere at voldtekten fant sted, eller om hvorvidt det forelå samtykke under den seksuelle handlingen. Videre hvorvidt partene var påvirket av alkohol. Hvorvidt det fantes vitner da voldtekten fant sted kan er noe av det som kan utgjøre de praktiske utfordringene.

4.2.3 Sammelning etter rettspraksis

Rettspraksis fra Danmark og Norge viser også store forskjeller når det kommer til bevisvurderinger i voldtektssaker uten objektivt bevis. Selv om begge lands domstoler tar helhetlige-vurderinger – har man ulikt juridisk utgangspunkt. I Norge ligger går vurderingen stor sett på hvorvidt det forelå tvang, trusler eller om fornærmede var ute av stand til å gjøre motstand. På den måten legger domstolene mye av ansvaret på den fornærmede, som må bevise at det forelå tvang, trusler eller at han/hun var ute av stand til å gjøre motstand.

I Danmark snur bevisvurderingen seg hos domstolen – det er intet krav om at det foreligger tvang, trusler eller at fornærmede var ute av stand til å motsi seg handlingen. Der legges

ansvaret over på den som aktivt tar initiativ til den seksuelle handlingen. Dermed er det den tiltaltes ansvar å være sikker på at det forelå et aktivt samtykke – både før og under den seksuelle handlingen.

For å illustrere dette kan man for eksempel se nærmere på dom I AM2022 03 24H (U 2022 2048H) I denne saken var det en taxisjåfør som kjørte en kvinnelig passasjer til et øde sted – deretter tvang han henne til å ha se. Hun ønsket ikke det, men deltok i handlingen fordi hun ikke hadde noe annet valg. Han ble senere dømt for voldtekt.

I dommen med offiseren og soldaten, som er viste overfor, var det en offiser som kom naken inn på rommet til soldaten, og ba henne om å ha samleie med han. Hun nektet, men hadde ikke noe valg, og deltok derfor i handlingen.

I begge sakene ønsket ikke fornærmede å delta i den seksuelle handlingen, men de deltok, fordi de ikke hadde noe valg. I Danmark ble den tiltalte dømt for voldtekt, mens i Norge ble ikke den tiltalte dømt for voldtekt, fordi det ikke kunne bevises at det forelå vold, trusler eller at fornærmede var ute av stand til å motsi seg handlingen.

Både Danmark og Norge har som et mål om å beskytte mennesker mot seksuelle overgrep, men fører ulike bevisvurderinger.

4.3 ER NORSK OG DANSK RETT I SAMSVAR MED ISTANBULKONVENSJONEN?

Et sentralt spørsmål er hvorvidt den norske straffeloven § 291 tilfredsstiller kravene som er oppstilt i Istanbul-konvensjonens artikkel 36 når det gjelder kravet til samtykke.

Straffeloven § 291 kriminaliserer seksuell omgang som er oppnådd ved vold eller truende atferd, som skjer med en person som er bevisstløs eller av andre grunner ute av stand til å motsette seg handlingen, eller som blir tvunget til å delta i seksuell omgang med en annen gjennom vold eller trusler. Dette fokuserer på elementer av tvang og mangel på motstand, men inneholder ikke en eksplisitt definisjon av samtykke som en forutsetning for seksuell omgang.

Istanbul-konvensjonen artikkel 36 derimot krever at samtykke skal være frivillig gitt som uttrykk for den berørte persons frie vilje, vurdert i lys av de omkringliggende omstendighetene. Denne konvensjonsbestemmelsen setter en klar standard for at fravær av samtykke alene skal være tilstrekkelig for å definere en handling som voldtekt. Konvensjonen legger stor vekt på

autonomi og selvbestemmelse, og tilsikter å beskytte individer mot seksuelle overgrep ved å sette samtykke i sentrum.

Ved å sammenligne disse to bestemmelsene kan det synes som at norsk straffelovgivning umiddelbart ikke fullt ut oppfyller kravene i Istanbul-konvensjonen når det gjelder samtykke. Straffeloven § 291 dekker tilfellene der vold eller trusler forekommer, eller der offeret er i en tilstand som gjør motstand umulig. Den dekker imidlertid ikke situasjonene hvor seksuell omgang skjer uten vold eller trusler, men hvor det like fullt er fravær av frivillig samtykke. Dermed kriminaliserer ikke norsk lov enhver seksuell handling uten samtykke slik artikkel 36 krever. Selv om presumsjonsprinsippet legges til grunn.

Etter at Danmark valgte å innføre samtykkelov i 2021, har landet mottatt positive tilbakemeldinger fra GREIVO, som mener at Danmark står i en mye bedre posisjon for å ivareta kvinners rettssikkerhet ved at de nå ikke legger vekt på hvorvidt det foreligger bevis for vold og tvang, men heller på hvorvidt offeret har gitt aktivt samtykke.⁹³

Mens GREIVO har vært positive til Danmark har beskjeden Norge vært: *«GREIVO strongly encourages the Norwegian authorities to ensure that all legislative and policy measures undertaken to implement the Istanbul Convention, including decisions related to funding, reflect the full recognition that all forms of violence against women covered by the scope of the Istanbul Convention, including domestic violence, affect women disproportionately, and to increase the level of attention paid to women victims of gender-based violence in policy documents.»*⁹⁴

Og *«GREIVO urges the Norwegian authorities to amend the criminal legislation on sexual violence and rape to ensure that provisions are firmly rooted in lack of freely given consent as required by Article 36, paragraph 1, of the Istanbul Convention».*⁹⁵

Disse tilbakemeldingene fra GREIVO kan være med å underbygge at Norge ikke er i tråd med Istanbul-konvensjonen.

En avgjørende del av problematikken er mangelen på en eksplisitt definisjon av "samtykke" i norsk lov. Straffeloven peker ikke klart på at samtykke må være frivillig og omfatte en informert beslutning fra begge involverte parter. Denne mangelen skaper tolkningsutfordringer i

⁹³ [Advokater for samtykkelov](#) direkte sitat

⁹⁴ GREIVO, *Baseline Evaluation Report Norway*, GREIVO/Inf(2022)30, 2022, direkte sitat fra. 11.

⁹⁵ [Advokater for samtykkelov](#) direkte sitat fra artikkelen

rettspraksis, der grensen mellom frivillig og tvungen seksuell omgang kan bli uklar. Dersom straffeloven hadde inneholdt en klarere definisjon av samtykke, ville det være lettere å påtale tilfeller der fravær av en eksplisitt "nei" ikke skal tolkes som samtykke.

Et eksempel som kan illustrere forskjellen mellom Istanbul-konvensjonens definisjon av voldtekt og norsk lovgivnings definisjon av voldtekt er lagmannsrettsdommen inntatt i LH-2017-46977. I den saken ble en offiser dømt for brudd på straffeloven § 295 (misbruk av overmaktsforhold og lignende) og dømt til åtte måneders fengsel etter at han gikk naken inn på en soldats soverom, etter hun hadde lagt seg i sengen, og innledet sex med henne. Da soldaten sa at hun ikke ville ha sex, fortalte betjenten henne at hun måtte. Forholdene ble imidlertid ikke ansett som voldtekt, ettersom at soldaten ikke hadde vært utsatt for vold eller trusler.

Det er nærliggende å anta at forholdet ville blitt ansett som en voldtekt dersom norsk voldtektslovgivning hadde stilt krav til eksplisitt samtykke før seksuelle handlinger.

Både Danmark og Norge har som et mål om å beskytte mennesker mot seksuelle overgrep, men at de har valgt ulike tilnærmingen i lys av Istanbul-konvensjonen.

5. BEHOV FOR EN SAMTYKKELOV I NORGE?

5.1 FORSKNINGSRAPPORT FRA NKVTS

Dette spørsmålet kan underbygges med en fersk forskningsrapport fra NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i Norge) som lanserte ny forskningsrapport i 2023, som ble laget på oppdrag fra justisdepartementet i Norge.⁹⁶ Den er basert på egenrapportering, som bestod av et utvalg av 2100 kvinner og 2195 menn og 4 ikke-binære personer i alderen 18-74.

Rapporten viser at vold og overgrep fortsatt er en alvorlig samfunnsmessig utfordring i Norge. Kvinner melder om alvorlig vold i nære relasjoner, mens menn er melder om at de er utsatt for fysisk vold. Nytt ved denne forskningsrapporten er at det er flere deltakere, som melder om alvorlig vold i nære relasjoner og at seksuelle overgrep ser ut til å øke.⁹⁷

⁹⁶ Se https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep.pdf

⁹⁷ Se https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep.pdf

Anntall kvinner som melder om å ha opplevd voldtekt har økt fra nesten en av ti i 2014 til nesten en av fire kvinner i den nye undersøkelsen (2023). Tall fra 2023 viser at nærmere 23 prosent av kvinnenene som har deltatt i undersøkelsen melder om at de har vært offer for voldtekt begått med makt eller tvang og sovevoldtekt.⁹⁸

5.1.1 Kjønnforskjeller

Når det kommer til likestilling kommer det frem i undersøkelsen at kvinner i mye større grad er utsatt for fysisk vold enn menn. Kvinner melder om vold fra kjæreste, partner eller tidligere kjæreste. En av tjue kvinner melder om å ha blitt voldtatt av en partner som har utøvet makt eller tvang, og halvparten av disse har opplevd partnervoldtekt. En av forskerne bak rapporten, Aakvaag, påpeker at kjønnforskjellene som kommer frem i rapporten utgjør et likestillingsproblem i Norge. Hvor kvinner er mer utsatt for gjentatte overgrep⁹⁹

5.1.2 Politianmeldelser

Videre kommer det frem i undersøkelsen at flere kvinner melder om at de ikke politianmelder voldtekt eller andre seksuelle krenkelser. Politiet hadde kun innsikt hos en av fem voldtektutsatte, og hos en av tre, som var utsatte for alvorlig fysisk vold.¹⁰⁰ Kun 4 prosent av de tilfellene, hvor noen har opplevd seksuelle overgrep eller krenkelser, ender opp i retten, og hvor den tiltalte blir dømt.¹⁰¹

Dale, sier at omfanget av alvorligere typer for vold og overgrep er mye høyere enn det forskerne hadde regnet med. Hun sier videre at studien viser at Norge, fortsatt har en lang vei å gå med forebyggende virksomhet før, man kan si at samfunnet er trygt for alle¹⁰².

5.1.3 Gruppevoldtektsaken i Bergen - dom 22-12 859 - 22-12 859 MED-THOD

Behovet for samtykkelov har lenge vært en viktig diskusjon for samfunnsdebatten i Norge, som har engasjert hele den norske befolkningen. Men det var ikke før frifinnelsen av mennene i gruppevoldtektsaken at debatten virkelig tok seg opp.

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ Se <https://www.nkvts.no/aktuelt/hoy-forekomst-av-vold-og-overgrep-i-norge/>, lest 21.03.2025

¹⁰⁰ [Høy forekomst av vold og overgrep i Norge - NKVTS](#)

¹⁰¹ [Høy forekomst av vold og overgrep i Norge - NKVTS](#)

¹⁰² [Høy forekomst av vold og overgrep i Norge - NKVTS](#)

Gruppevoldtektssaken i Bergen skapte store medieoverskrifter i Norge, da en kvinne i 20-årene ble gruppevoldtatt på en hjemmefest, januar 2021¹⁰³

I dom 22-12 859 MED-THOD fra tingretten handlet saken en kvinne i 20-årene som hevdet at hun ble voldtatt på en hjemmefest i Bergen. Hun forklarte at hun ble bundet fast og voldtatt etter en fest i januar 2021. I tingretten ble totalt tre menn tiltalt for å ha utøvet vold, samtidig bundet fast kvinnen og voldtatt henne i et soverom. Alle tre mennene nektet straffeskyld.

På den ene siden forklarte fornærmede at hun mot sin vilje, ble bundet fast på hendende med et belte, slått og deretter voldtatt av de tre mennene. Mens mennene mente at det var kvinnen selv som valgte å slippe dem inn på rommet, og ba dem om å være dominante.

Tingretten konkluderte med at to av mennene ble funnet skyldig og dømt til fengsel. Tingrettens hovedbegrunnelse i denne saken var at tingretten mente mennene forstod at den fornærmede var i en situasjon, hvor hun var ute av stand til å gjøre motstand, samtidig ble presset til å gjøre de seksuelle handlingene.

Når saken ble anket til lagmannsretten ble mennene frikjent. Lagmannsretten la til grunn at det ikke handler om hvorvidt de tror på fornærmede eller ikke, samtidig som de var klare på at det er den fornærmedes og tiltaltes forklaring som er helt sentrale for bevisvurderingen i saken. Mennene ble frikjent i lagmannsretten, fordi retten mente at det var for mye tvil rundt kvinnens forklaring.

Konklusjonen fra lagmannsretten var på bakgrunn av manglende bevis i saken. I denne saken kom lagmannsretten frem til at det ikke var «*bevist utover rimelig tvil*» at de tiltalte hadde skaffet seg seksuell omgang med vold eller andre type trusler. Vurderingen om kvinnen var ute av stand til å motsette seg denne handlingen, kom lagmannsretten frem til at kvinnen ikke var så påvirket av alkohol – eller bundet på en måte, som gjorde at hun ikke kunne motsette seg denne handlingen. På bakgrunn av dette konkluderte lagmannsretten med at manglende bevis både for fysiske og biologiske spor i saken, gjør at det skulle komme mennene til gode.

5.1.4 Offentlig debatt etter frifinnelsen

Etter frifinnelsen ble en storm av reaksjoner hvor debatten i stor grad handlet om, hvorvidt utfallet ville blitt annerledes dersom Norge hadde hatt en samtykkelov på det tidspunktet

¹⁰³ [Gruppevoldtektssaken i Bergen: Alle tre frifunnet](#)

gruppevoldtekten i Bergen fant sted. Motstanderne mente at dommen viser at Norge ikke ivaretar rettssikkerheten til voldtektsofre.¹⁰⁴

Dommen i gruppevoldtekt-saken fra Bergen illustrerer svakheten ved dagens lovgivning, spesielt i de sakene hvor det ikke foreligger objektive bevis. Først og fremst ved at den viser hvor vanskelig det er å bevise at det foreligger en voldtekt uten objektive bevis etter dagens voldtektslovgivning. I denne konkrete saken var det ingen andre enn fornærmede og de tiltalte, som var til stedet, da voldtekten fant sted, noe som er svært vanlig i voldtektssaker. Dette resulterte med at det ble en «ord mot ord» scenario i denne saken, som illustrerer den vanskelige bevisvurderingen domstolene må stå overfor i en sak uten objektive bevis.

Poenget er at denne saken viser at dagens voldtektslovgivning skaper store utfordringer når det kommer til å domfelle mulige gjerningspersoner som har begått en voldtekt. Spesielt når man i så stor grad, som i Norge, er avhengig av å bevise at en seksuell handling ble gjort under tvang, trusler, eller hvor offeret var ute av stand til å motsette seg.

Samtidig viser tall fra NKVTS at antall kvinner som melder om å ha blitt voldtatt har økt fra 2014 til 2023¹⁰⁵. I dag er det en av fire kvinner, som melder om at de har blitt voldtatt. Forskningen viser at det er flere tall som peker i negativ retning når det kommer til antall kvinner, som melder om at de har opplevd voldtekt – både med makt og tvang, men også partnevoldtekt¹⁰⁶.

Hadde Norge hatt en samtykkelov da gruppesexvoldtekten i Bergen fant sted kan man argumentere for at utfallet ville blitt annerledes fordi en samtykkelov ikke stiller krav om bevis for vold, trusler eller at fornærmede er ute av stand til å motsette seg handlingen.

Mens den fornærmede på sin side hevdet at hun ikke samtykket til den seksuelle handlingen, og ble bundet fast mot sin vilje, før de voldtok henne – konkluderte lagmannsretten med at fornærmede ikke var ute av stand til å gjøre motstand.

¹⁰⁴ Se <https://www.vg.no/nyheter/i/769zW8/sterke-reaksjoner-etter-frifinnelsen-i-gruppevoldtektssaken>, lest 21.03.2025

¹⁰⁵ Se <https://www.nkvts.no/aktuelt/hoy-forekomst-av-vold-og-overgrep-i-norge/>, lest 21.03.2025

¹⁰⁶ Ibid

5.1.5 Politisk debatt etter frifinnelsen

Etter denne gruppevoldtektsaken har ikke reaksjonene latt seg vente fra den politiske hold i Norge. Spesielt gjelder dette partiene Sosialistisk Venstreparti og Rødt¹⁰⁷.

Partiet Sosialistisk Venstreparti valgte etter hendelsen å fremme et forslag om en samtykkelov i Norge. Partiets justispolitiske talsperson, Andreas Sjalg Unneland mener at tiden er i ferd med å renne ut, og at Norge allerede er bakpå når det kommer til å innføre en samtykkelov. Han legger til at det er på tide at Norge ivaretar rettssikkerheten for voldtekts ofre.¹⁰⁸

Samtidig peker Unneland på at Norge lengere periode har mottatt sterk kritikk fra FNs kvinnekomite og Europarådets overvåkningsorgan for Norges etterlevelse av Istanbulkonvensjonen (GREIVO).¹⁰⁹ Unneland viser til tall som sier at en av fem kvinner opplever voldtekt i løpet av livet, og mener at en samtykkelov vil virke preventivt, fordi den vil tette hull i lovverket, og at en slik vil vise hva slags samfunn man ønsker at Norge skal være.

110

Organisasjoner, som Amnesty har også uttalt seg kritisk til avgjørelsen i gruppevoldtektsaken i Bergen, og var en av dem, som injiserte til flere demonstrasjoner over hele landet til støtte for offeret¹¹¹.

Den offentlige debatten etter frifinnelsen

Reaksjonene, lot seg heller ikke vente blant den norske befolkningen etter frifinnelsen av mennene. Med store overskrifter i norske medier, kom det sterke reaksjoner blant befolkningen. Flere kvinner valgte å stå frem og dele sine historier på sosiale medier, som en form for støtte til offeret¹¹². Det ble også arrangert demonstrasjoner over hele landet, men spesielt i den norske byen Bergen, hvor hendelsen fant sted. En uke etter frikjennelsen, samlet over 2000 mennesker

¹⁰⁷ Se <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/de-ville-blitt-domt-med-en-samtykkelov/17427316/>, lest 21.03.2025

¹⁰⁸¹⁰⁸ <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/de-ville-blitt-domt-med-en-samtykkelov/17427316/>

¹⁰⁹ <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/de-ville-blitt-domt-med-en-samtykkelov/17427316/> lest den 21.03

¹¹⁰ Ibid

¹¹¹ Se <https://www.nrk.no/mr/amnesty-arrangerer-markeringar-over-heile-landet--krev-at-ei-samtykkelov-kjem-pa-plass-no-1.16849936>, lest 21.03.2025

¹¹² Se <https://www.vg.no/nyheter/i/769zW8/sterke-reaksjoner-etter-frifinnelsen-i-gruppevoldtektsaken>, lest 21.03.2025

seg på festplassen i Bergen – både menn og kvinner – med paroler som sa: «vi tror på deg» og «ikke din skyld»¹¹³.

Gruppevoldtektsaken i Bergen satte tema på dagsorden – og reaksjonene på frifinnelsen viser hvor mye spørsmål knyttet til offerets rettssikkerhet og samtykkelov betyr for det norske folk og politikere.

5.2 POTENSIELLE FORDELER MED EN SAMTYKKELOV

En holdningsundersøkelse fra 2013, gjort av Ipsos MMIs, viser at hver fjerde person i Norge, mener at hvis en kvinne blir med en mann på nachspiel, så er hun helt eller delvis skyld i at hun ble voldtatt.¹¹⁴ Undersøkelsen viser også at hver tiende mann i Norge uttrykker at dersom en kvinne er kjent for å ha flere partnere, så er hun helt eller delvis ansvarlig for å ha blitt voldtatt.¹¹⁵

Denne holdningsundersøkelsen viser at det foreligger negative holdninger om kvinner knyttet til voldtekt. Når voldtekts ofre møtes med stereotyper og mistillit, kan det føre til at færre snakker åpent om sine opplevelser. Fordi de påføres skam og skyld. Dette kan igjen føre til at færre politianmelder en voldtekt, som betyr at mulige gjerningspersoner går fri – uten å bli domfelt. Noe som et samfunn ikke er tjent med. Samtidig kan det føre til at tapte tall og statistikk knyttet til voldtet og andre alvorlige seksuelle overgrep, som er helt nødvendig for at et samfunn skal klare å jobbe forebyggende.

Dersom Norge innfører en samtykkelov kan det føre til holdningsendrende. Med en samtykkelov vil loven sette klare rammer juridiske rammer for hva samtykke betyr etter lovens ordlyd – hva som er seksuelt akseptabelt – hva som ikke er.

Holdningsundersøkelsen kan i tillegg gi en indikasjon til at det finnes holdninger i det norske samfunnet som nærmest «legitimerer» eller «rettferdiggjør» voldtekt, og legger skylden på kvinner. Når lovgivningen i Norge i tillegg krever bevis i så stor grad som den gjør i dag – vil den heller ikke oppleves særlig preventivt. Dette kan gjøre at den som begår voldtekt er mindre

¹¹³ Se <https://www.ba.no/rundt-2000-samlet-seg-til-stotte-for-voldtekts ofre-har-truffet-en-nerve/s/5-8-2587762>, lest 21.03.2025

¹¹⁴ Se https://amnesty.no/sites/default/files/110/holdningsundersokelse_amnesty_international_2013.pdf, lest 21.03.2025

¹¹⁵ Ibid

konsekvent, og tenker at «det er vanskelig å bevise at jeg har begått voldtekt fordi ingen var til stedet». Dersom Norge innfører en samtykkelov kan det være med på å forebygge voldtekt og andre alvorlige seksuelle overgrep. En innføring av samtykkelov i Norge vil også gjøre at Norge i mye større grad etterlever sine internasjonale forplikter spesielt i lys av Istanbul-konvensjonens artikkel 36. På denne måten kan Norge på en bedre måte ivare ta rettssikkerheten til voldtektsofre, samtidig jobbe i tråd med konvensjonen.

Samtidig vil en innføring av en samtykkelov gjøre det enklere for kvinner å stå få frem – dele sine historier.

5.2.1 Potensielle utfordringer og motstand

Til tross for at en reelt samtykkelov i Norge, har til hensikt å sette en klar ordlyd for hva som utgjør en samtykke, samtidig verne om voldtektsofrenes rettsikkerhet, har forslaget fått mye kritikk fra ulike hold. Kritikken kommer først og fremst i forbindelse med at en slik lov vil svekke rettstaten, samtidig utfordre viktige rettslige prinsipper, som uskyldspresumsjonen.

Da Danmark innførte samtykkelov med virkning fra 1. januar 2021, var det mot anbefalingen fra ti av elleve medlemmer i det danske strafferådet. En av de som var kritisk til en slik lov i Danmark var jussprofessor Lasse Lund Madsen.¹¹⁶ Han er jussprofessor ved Aarhus universitet. Han mente at en samtykkelov vil endre bevisføringen i voldtektssaker, fordi man i større grad vil forvente at den tiltalte må kunne bevise at det forelå et samtykke, noe som gjør at det blir en ekstra belastning for den tiltalte med tanke på forklaringsbyrden.¹¹⁷ I forkant av en samtykkelov i Danmark, var det flere juridiske eksperter, inkludert Madsen og forsvarsadvokat Julie Stange, som påpekte at en slik lov ville føre til at rettstaten ville svekkes.¹¹⁸ Begge mente at en slik lov ville utfordre viktige rettsstatlige prinsipper, som uskyldspresumsjonen, samt krav om at den tiltales skyld må bevises utover enhver rimelig tvil.¹¹⁹

Mye av denne kritikken fra Danmark gjenspeiler også debatten i Norge i dag. Flere advokater og politikere har tatt ordet for at Norge ikke bør innføre en samtykkelov med noen av de samme

¹¹⁶ [Jeg skulle ønske en samtykkelov løste alt. Men Danmarks erfaring tilsier noe annet | Subjekt](#)

¹¹⁷¹¹⁷ [Jeg skulle ønske en samtykkelov løste alt. Men Danmarks erfaring tilsier noe annet | Subjekt](#)

¹¹⁸ Se <https://subjekt.no/2024/05/29/jeg-skulle-onske-en-samtykkelov-loste-alt-men-danmarks-erfaring-tilsier-noe-annet/>, lest 21.03.2025

¹¹⁹Se <https://subjekt.no/2024/05/29/jeg-skulle-onske-en-samtykkelov-loste-alt-men-danmarks-erfaring-tilsier-noe-annet/>, lest 21.03.2025

argumentene som Lasse Lund Madsen og Julie Stange i Danmark. En som har vist motstand mot en slik lovendring, er advokat Odd Rune Torstrup. Han er kritisk til en samtykkelov fordi han mener at den kan føre til flere uriktige domfellelser i voldtektssaker.¹²⁰

Overfor legges det opp til viktige problemstillinger knyttet til en innføring av samtykkelov.

Norsk rett er bygget på viktige rettslige prinsipper som: uskyldpresumpsjonsprinsippet, som sier at enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme den tiltalte til gode. Samtidig kan ingen straffes uten lov. Men i voldtektssaker uten objektive bevis hvor det oppstår et «ord mot ord»-situasjon kan det bli vanskelig å bevare rettssikkerheten til den tiltalte.

Slike utfordringer kan oppstå i flere ulike type situasjoner. For eksempel i de tilfellene, hvor det opprinnelig forelå et samtykke, men hvor den ene parten angrer i ettertid. Eller hvor den ene parten sovner. Eller i de situasjonene hvor begge partene var påvirket av alkohol, hvor den ene parten i ettertid føler seg seksuelt misbrukt. Hvordan domstolene skal vurdere et samtykke og dens varighet i slike saker kan være veldig komplisert og vanskelig.

En innføring av en samtykkelov vil gjøre at gjerningspersonen får et mye større ansvar for å bevise at det forelå et aktivt samtykke – både før og under den seksuelle handlingen. Da kan det komme uttalelser som for eksempel «jeg trodde den andre parten også ville gjennomføre den seksuelle handlingen» som ikke vil være nok til å kunne frikjenne en. Dette vil gjøre at bevisbyrden som etter norsk og dansk rett skal ligge hos påtalemyndigheten blir plassert hos den tiltalte. Samtidig er det allerede en belastning å være tiltalt – å bli tiltalt i en voldtektssak tungt og krevende – hvis den tiltalte i tillegg må føre sin egen sak ved å legge frem bevis vil det stride imot de grunnleggende rettsprinsippene som Norge har.

Erfaring fra nabolandene til Norge viser at antall domfellelser etter at de innførte en samtykkelov har økt betydelig. I Sverige viser tallene at antall domfellelser for voldtekt økte med hele 75 prosent etter at Sverige i 2018 innførte en samtykkelov.¹²¹ Domfellelser gikk fra 190 stk. i 2017 til 333 stk. i 2019.¹²²

¹²⁰ https://www.nrk.no/rogaland/samtykkelov_-dette-mener-advokater-1.16841508

¹²¹ Se <https://www.nrk.no/norge/fleire-domde-for-valdtekt-etter-innforing-av-samtykkelov-1.15066565>, lest 21.03.2025

¹²² [Fleire dømde for valdtekt etter innføring av samtykkelov – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](#)

Dette tyder på at dersom Norge innfører en samtykkelov vil Norge mest sannsynlig kunne oppleve en økning i antall domfellelser, som betyr at også norske domstoler vil kunne risikere å domfelle noen på uriktig grunnlag. Samtidig vil politiet og domstolene overbelastes, da flere vil politianmelde seksuelle overgrep, og hvor flere av dem vil havne hos domstolene.

Advokat Torstrup forteller om menn som tar opptak under sex, spesielt under «one night stands», slik at de kan bevise at kvinnen har gitt samtykke. Han understreker at mennene ikke deler videoene, men har det som et bevis, dersom noen skulle oppleve å bli politianmeldt.¹²³ Advokaten har ikke troen på at en slik lov vil være forebyggende. Tvert imot mener han at menns seksualitet i mye større grad vil bli kriminalisert.

I Norge har det også kommet kritikk mot innføring av et samtykke lov fra flere politiske partier. Dette gjelder spesielt partiene Høyre og Senterpartiet, som begge står på hver sin side av politikken til vanlig, men som står sammen om å ikke innføre en samtykkelov. Begge partiene har kritisert Amnesty sitt ønske om å innføre en samtykkelov i Norge.¹²⁴

Frølich fra partiet, Høyre viser til en historie fra Danmark, da landet innførte en samtykkelov, fikk danske politikere utfordringer med å definere hva samtykke er. Han trekker frem en dansk politiker, som gav «*nydende lyde og relevante bevægelser*»,¹²⁵ (direkte sitat) som et eksempel på samtykke. Han mener at dersom det hadde vært et vilkår i Norge, så ville veldig mange av sakene, hvor det er dømt som voldtekt gått fri, da det mest sannsynlig er voldtektssaker fra Norge, hvor man kunne påvist vesentlige bevegelser.¹²⁶

Samtidig skal regjeringen i Norge legge frem et nytt forslag til ny samtykkelov rett før påske 2025, dette har blant annet blitt møtt med sterk motstand fra leder for forsvarergruppen, Mette Yvonne Larsen, som er en av landets fremste advokater innen strafferett. Hun mener at det ikke er et behov for en slik samtykkelov i Norge, da et «nei»-krav allerede finnes i straffelovens

¹²³ Ibid

¹²⁴Se <https://www.nettavisen.no/nyheter/hoyre-og-sp-topper-knallhardt-ut-mot-amnesty-helt-pa-bartur-om-samtykkelov/s/12-95-3424138178>, lest 21.03.2025

¹²⁵Se <https://www.nettavisen.no/nyheter/hoyre-og-sp-topper-knallhardt-ut-mot-amnesty-helt-pa-bartur-om-samtykkelov/s/12-95-3424138178>, Direkte sitat fra artikkelen lest 21.03.2025

¹²⁶ <https://www.nettavisen.no/nyheter/hoyre-og-sp-topper-knallhardt-ut-mot-amnesty-helt-pa-bartur-om-samtykkelov/s/12-95-3424138178>

paragraf 297. «Denne bestemmelsen vil også omfatte seksuell omgang uten samtykke». ¹²⁷
(direkte sitat)

Dette viser at debatten i Norge gjenspeiler mye av den samme debatten som fant sted i Danmark før innføring av et samtykkelov, hvor både juridiske eksperter og politikere er kritiske til en slik innføring på bakgrunn av flere elementer, men spesielt på bakgrunn av bevisvurderingen i en voldtektssak, som kan gi store konsekvenser for rettssikkerheten til den tiltalte. Samtidig viser dette at debatten i Norge ikke bare handler om hvorvidt man bør innføre samtykke eller ikke, men også hvordan man skal definere voldtekt, herunder hvilken straff det skal få. Voldtekt reguleres gjennom straffelovens § 291, som straffer handlinger hvor det har blitt brukt vold, truende atferd eller at den fornærmede har vært ute av stand til å motsette seg handlingen. Mens straffelovens § 297, straffer mindre alvorlige tilfeller. Straffen etter § 291 er mye høyere enn etter § 297. Som betyr at under straffelovens voldtektsbegrep faller de mer alvorlige tilfellene, herunder tvang eller lignende. De «mindre alvorlige» tilfellene, herunder nøytralitet fra fornærmede omfattes ikke av voldtektsbegrepet. I kjernen ligger debatten i hvilke handlinger som skal kunne kalles en voldtekt. Med en potensiell lovendring vil voldtektsbegrepet medføre at voldtektsbegrepet i Norge baseres på fravær av samtykke istedenfor tvang og motstand.

5.3 BETYDNINGEN AV EN SAMTYKKELOV I NORGE

Innføring av en samtykkelov i norsk rett ville bety en betydelig omlegging av hvordan voldtekt og seksuelle overgrep defineres, etterforskes og pådømmes. En slik lovgivning baserer seg på prinsippet om at all seksuell kontakt skal være basert på eksplisitt samtykke, noe som flytter fokus fra bevisbyrden for fysisk tvang til bevis for frivillighet og gjensidig enighet.

En av de mest åpenbare effektene av en samtykkelov er dens fokus på frivillighet og gjensidig samtykke som det sentrale elementet i definisjonen av seksuelle overgrep. Dette ville bety at samtykke må være uttrykkelig, frivillig og gitt uten noen form for press eller tvang. Det ville

¹²⁷ Se <https://www.advokatbladet.no/samtykkelov-seksualisert-vold-straffeloven/mener-egen-samtykkelov-er-overflodig/225481>, lest 21.03.2025

sende et sterkt signal om at seksuell autonomi og personlig integritet skal respekteres, og at enhver form for seksuell omgang uten samtykke er uakseptabel.

Denne tilnærmingen vil også kunne redusere gråsoner i lovverket hvor mangelen på fysisk motstand eller tydelige tegn på tvang kan skape tolkningsproblemer. I stedet får man et juridisk rammeverk som tydeliggjør at fravær av samtykke i seg selv er tilstrekkelig for å konstituere et straffbart forhold.

En annen vesentlig betydning av innføringen av en samtykkelov er den potensielle endringen i etterforskning og bevisbyrde i voldtektssaker. Der hvor den nåværende lovgivningen ofte krever bevis for bruk av tvang eller utnyttelse av offerets sårbare situasjon, vil en samtykkelov i større grad fokusere på fraværet av samtykke. Dette kunne gjøre det enklere for ofre å bevise at et overgrep har funnet sted, da de ikke lenger trenger å dokumentere fysisk motstand eller direkte tvang.

Samtidig stiller det høye krav til etterforskningen for å dokumentere kommunikasjon og interaksjoner mellom partene. Politiet og rettssystemet må bli mer bevisst på subtiliteter og nyanser i offerets og den tiltaltes relasjon og atferd. Opplæring og ressurser innen dette feltet må derfor styrkes for å sikre rettferdige straffeprosesser.

Innføring av en samtykkelov vil også harmonisere norsk rett med internasjonale standarder og konvensjoner. Et eksempel er Istanbulkonvensjonen, som Norge har forpliktet seg til. Konvensjonen krever at voldtekt skal defineres som enhver seksuell handling uten frivillig samtykke. Implementering av en samtykkelov vil dermed bringe norsk lovverk i tråd med internasjonale forpliktelser, styrke Norges posisjon som en forkjemper for menneskerettigheter, og fremme likestilling.

Utover de rent juridiske implikasjonene, vil en samtykkelov trolig ha betydelige sosiale og kulturelle effekter. Det ville bidra til å endre holdninger og normer rundt seksuelle relasjoner, ved å fremme en kultur hvor frivillighet og respekt er sentrale verdier. En slik kulturendring kan føre til redusert forekomst av seksuelle overgrep over tid, ved å klargjøre grensene for hva som er akseptabelt seksuell atferd.

Innføring av en samtykkelov vil også sende et viktig signal til ofre for seksuelle overgrep at deres opplevelser tas på alvor, og at rettssystemet er innrettet for å beskytte deres rettigheter. Dette kan øke tilliten til rettssystemet og oppmuntre flere til å anmelde overgrep.

5.4 PROBLEM SETT MED LEGALITETSPRINSIPPET

På en annen side vil innføring av en samtykkelov føre til at menn, vil bli uskyldig dømt på spinkle grunnlag, spesielt sett med grunnleggende prinsipp om legalitetsprinsippet. Dette er en viktig del av debatten som inngår om innføring av samtykkelov i Norge.

Det strafferettslige legalitetsprinsippet er en grunnleggende rettslig doktrine i strafferetten som sikrer at ingen kan straffes uten at den utførte handlingen var klart definert skriftlig som ulovlig på handlingstidspunktet.¹²⁸ Dette prinsippet står sentralt i norsk og dansk rettstradisjon og gir et viktig rammeverk for utviklingen av voldtektslovgivning i begge land.

I norsk rett er prinsippet kodifisert i Grunnloven § 96 første ledd:

«Ingen kan dømmes uten etter lov eller straffes uten etter dom.»

Prinsippet kommer videre til uttrykk i straffeloven § 14:

«Strafferettslige reaksjoner, jf. §§ 29 og 30, kan bare ilegges med hjemmel i lov.»

I dette ligger at ethvert inngrep må forankres i en konkret lovbestemmelse som var gjeldende og tilgjengelig på tidspunktet for den kriminelle handlingen. På den måten sikrer prinsippet forutsigbarhet og rettssikkerhet ved å kreve klarhet, presisjon og forutberegnelighet i lovgivningen. Dette er spesielt viktig i voldtektsaker, hvor alvorligheten av forbrytelsen og de potensielle straffene krever en forutsigbar rettsanvendelse.

Historisk sett har definisjonen av voldtekt utviklet seg betydelig, fra mer snevre definisjoner som kun omfattet fysisk tvang, til mer moderne tolkninger som inkluderer en bredere forståelse av samtykke og maktmisbruk. Videre spiller legalitetsprinsippet en viktig rolle i rettsanvendelsen. Domstolene i begge land må tolke voldtektslovene i samsvar med legalitetsprinsippet, noe som betyr at eventuelle tolkningstvister skal avgjøres til fordel for tiltalte dersom loven er uklar. Denne tilnærmingen er avgjørende for å unngå vilkårlig rettsanvendelse og sikrer at borgerne kan ha tillit til rettssystemet.

På bakgrunn av det ovenstående vil legalitetsprinsippet fungere som et bakteppe til de vurderingene som kommer i det følgende.

Alminnelig strafferett, 6. utgave (2016), Andenæs, Rieber-Mohn og Sæther s. 104

I en straffesak, hvor det er to parter, har begge krav på rettssikkerhet, som betyr at den tiltalte har like mye rett til rettssikkerhet. Med innføring av en samtykkelov i Norge er det ikke sikkert at man klarer å ivareta rettssikkerheten til den tiltalte, fordi offeret kan hevde å si nei, uten å måtte legge ved bevis.

I en voldtektsak uten objektive bevis, må retten føre en bevisvurdering ut ifra hvem som oppfattes mest troverdig, som gjør at vurderingen baserer seg på hva som blir sagt, enn hva som faktisk skjedde under handlingen. På denne måten innfører en samtykkelov svakere beviskrav enn i andre straffesaker, som kan ende i feilaktige domfellelser.

Utover de rent juridiske implikasjonene, vil en samtykkelov trolig også føre til betydelige sosiale og kulturelle effekter for menn. I tillegg kan flere menn oppleve at samleie, som skal være en naturlig og veldig ofte en spontan og følelsesmessig interaksjon mellom mennesker, nærmest bli kriminalisert. Dette kan føre til at flere menn for eksempel tar opptak av seksuell omgang, slik som advokat Torstrup nevner.

Når det er sagt vil også sammenfattende innføringen av en samtykkelov helt klart styrke rettssikkerheten for voldtektsofferne ved å sikre en mer presis og rettferdig behandling av voldtektsaker, harmonisere norsk lovverk med internasjonale standarder, og bidra til en positiv kulturell og sosial utvikling. Dette ville kunne være et skritt fremover i arbeidet med å bekjempe seksuelle overgrep og beskytte individets rett til seksuell autonomi.

Men den vil også ta opp vanskelige juridiske problemstillinger, samtidig utfordre viktige juridiske prinsipper som står sterkt i Norge.

6. KONKLUSJON

Gjennom komparative analysen i denne oppgaven har man både funnet likheter og ulikheter mellom dansk og norsk rett. Et godt eksempel som kan trekkes frem er den historiske utviklingen av voldtektslovgivningen i Danmark og Norge. En utvikling som fortsatt er pågående – både politisk, juridisk og gjennom samfunnet ellers. Den historiske utviklingen viser at både Danmark og Norge har et ønske om å ivareta rettssikkerheten til voldtektsoffer, samtidig slå hardt ned på voldtekt. Dette illustreres gjennom de strenge straffeutmålingene som begge land har for alvorlige seksuelle overgrep som voldtekt.

Både Danmark og Norge har ratifisert Istanbul-konvensjon, som betyr at begge land er forpliktet seg til å følge ordlyden i artikkel 36.

Analysen viser videre at den største forskjellen mellom dansk og norsk rett ligger i deres voldtektslovgivning. På mange måter kan det forklares som «samtykke vs vold». Danmark har innført en eksplisitt samtykkebasert voldtektsbestemmelse – det har ikke Norge.

Analysen viser at Danmark i mye større grad enn Norge har valgt å etterleve sine internasjonale forpliktelser etter Istanbul-konvensjonen artikkel 36, som gjør at man kan si at Danmark i mye større grad ivaretar rettssikkerheten til voldtekts ofre.

Analysen viser at Norge i motsetning til Danmark fortsatt operer med en voldtektsdefinisjon, hvor tvang, vold og manglende evne til å motsette seg handlingen tillegges større vekt i voldtektssaker. Spesielt i de tilfellene hvor det ikke foreligger objektivt bevis. Dette gjør at jeg konkluderer med at Norge ikke er i tråd med Istanbul-konvensjonens artikkel 36.

Et naturlig spørsmål i lys av denne analysen er om det er behov for en reform i Norge.

Analysen viser at det både er potensielle fordeler og ulemper ved å innføre en samtykkelov i Norge. På den ene siden er det spørsmålet om rettsikkerheten til den fornærmede – på den andre siden, rettssikkerheten til den tiltalte. Som begge vil kunne påvirkes av ved innføring av en samtykkelov i Norge.

Gjennom denne analysen ser man tall og forskning som viser at flere kvinner i Norge melder om voldtekt, samtidig som det er flere kvinner som ikke politianmelder voldtekt og andre alvorlige seksuelle overgrep. I tillegg viser holdningsundersøkelser at det finnes negative holdninger blant menn når det kommer til kvinner som blir voldtatt.

Samtidig viser erfaring fra Danmark og Sverige i økt domfellelser. Gjennom den komparative analysen ser man også at det er en potensiell fare for at gjerningspersoner blir dømt på feil grunnlag. Som går imot det mest grunnleggende rettsprinsippet som finnes i Norge: uskyldpresumsjonen.

LITTERATURLISTE

- Andenæs (2016)** **Andenæs, J., Rieber-Mohn, G., & Sæther, A.** (2016). *Alminnelig strafferett* (6. utg.). Universitetsforlaget.
- Sørensen (2014)** **Sørensen, M. J., & Christensen, T. K.** (Red.). (2024). *Samtykke*. Ex Tuto Publishing.
- Søberg (2021)** **Søberg, T., Baumbach, T., & Minke, L. K.** (Eds.). (2021). *Voldtægtssagen – retssystemets akilleshæl: teori og praksis*. Djøf Forlag. (direkte sitat fra side 19)
- Matningsdal (2016)** **Matningsdal, M.** (2016). *Norsk spesiell strafferett*. Fagbokforlaget.
- Kravik (2023)** **Kravik, A.M, Johansen, S.Ø & Lunnan H., A.** 2023. *Folkerettslig metode*. Universitetsforlaget
- Skilbrei (2018)** **Skilbrei, M.-L., & Stefansen, K.** (2018). *Seksuell vold: En samfunnsvitenskapelig innføring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen (2019)** **Jacobsen, Jørn.** *Valdtektsstraffebudet. Gjeldande rett og spørsmålet om reform*. Bergen: Fagbokforlaget, 2019

NORSKE LOVER OG FORBEIDER

- 2005 Straffeloven (Lov av 20.mai 2005 nr 28).
- 2014 Grunnloven (Lov av 17. mai 1814, sist endret 1. januar 2024).
- 1999 Menneskerettsloven (lov av 21. mai 1999 nr. 30.)
- 1986 Straffeprosessloven, (lov 1 januar 1986)
- 1842 Kong Carl Johan. (1842). *Almindelig borgerlig Straffelov af 20de mai 1842*. Hentet fra Nasjonalbiblioteket: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008022704024
- 1687 Christian V. (1687). *Kong Christian den Femtis Norske Lov*. København. Hentet fra https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2016112127008

Ot.prp.nr.28 (1999-2000)

Justisdepartementet. *Ot.prp.nr.28 (1999-2000) Om lov om endringer i straffeloven mv*. Oslo: Regjeringen.

Ot.prp.nr 22 (2008-2009)

Justisdepartementet. *Ot.prp.nr 22 (2008-2009) om ny straffelov*. Oslo: Regjeringen

Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022

Justis og beredskapsdepartementet, *Handlingsplan mot voldtekt 2019-2022*

NORSK RETTSPRAKSIS

Avgjørelse fra Høyesterett

RT.2000 s. 1811

HR-2021-1438-A

HR-2021-1136-U

Rt s. 1987-981

RT 1989 S. 517

RT 1990-319

RT 1989 S. 979-980

HR-2019-2169-U

RT 2006 S. 1319

RT 1986 S. 252

RT 2000 S. 800

RT 1982 S. 578

RT 1993 S. 963

RT 2004 S. 32

HR-2023-2193-A

HR – 2024-897-A

RT 2003 S 687

Avgjørelser fra underretten

LH – 2017-4697

23-07 1561 AST-GULA

22-12 8059 MED-THOD

DANSKE LOVER OG FORARBEIDER:

1866	Almindelig borgerlig Straffelov av 10. februar 1866
2019	Straffeloven (Lovbekendtgørelse nr. 976 af 17. september 2019, med endringer) § 216.
1902	Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) av 1902
1687	Christian V. (1687). <i>Kong Christian den Femtis Norske Lov</i> . København. Hentet fra Nasjonalbiblioteket: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2016112127008
<i>Betænkning nr. 1574/2020</i>	Strafferådet, <i>Betænkning nr. 1574/2020 – Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse</i> , København: Justitsministeriet, 2020.
Justitsministeriet. <i>L 85</i>	Justitsministeriet. <i>L 85 Forslag til lov om ændring af straffeloven (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)</i> . København: Folketinget, 2020
Retsudvalget. (2020).	Retsudvalget. (2020). <i>Betænkning over Forslag til lov om ændring af straffeloven (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)</i> . Folketinget. Tilgængelig på https://www.ft.dk/ripdf/samling/20201/lovforslag/l85/20201_l85_betaenkning.pdf

DANSK RETTSPRAKSIS

AM 2022.12. 08Ø
AM 2021.11.19Ø2 (U.2022.4300)
AM 2022.03.24H
AM 2022.12.21Ø
AM 2021.10.21V2.
U.2022.3580
AM2021.11.10V (U.2022.307V)

INTERNASJONALE RETTSKILDER

Istanbul-konvensjonen	Istanbul-konvensjonen: Europarådet. <i>Konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner</i> (Istanbul-konvensjonen), trådt i kraft 2014.
CEDAW 1981	CEDAW: FN. <i>Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner</i> (CEDAW), trådt i kraft 1981.
Wien-konvensjonen	FN. <i>Wien-konvensjonen om traktatretten</i>
Resolusjon 1325 (2000)	FN. FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 (2000) – <i>Kvinner, fred og sikkerhet</i> .
FN (1948)	De forente nasjoner. (1948). <i>Verdenserklæringen om menneskerettigheter</i> . Hentet fra https://fn.no/assets/images/FN-kunnskap/Avtaler/FN-konvensjoner-filer/Verdenserklæringen-om-menneskerettigheter.pdf
Kvinne konvensjonen (1979)	De forente nasjoner. (1979). <i>Konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering mot kvinner</i> 18. desember 1979. Hentet fra https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women

INTERNASJONAL RETTSPRAKSIS

M.C. v. Bulgaria, EMD (2003)

NASJONAL OG INTERNASJONAL RAPPORT:

Regjeringen. (2021). *Hurdalsplattformen: Arbeiderparti-regjeringens politiske prioriteringer*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2829050/>

Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., & Strøm, I. F. (Red.). (2023). *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen* (NKVTS Rapport nr. 1/2023). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no/content/uploads/2023/11/NKVTS_Rapport_1_23_Omfang_vold_overgrep.pdf

GREVIO, *Baseline Evaluation Report Norway – Istanbul Convention*, GREVIO/Inf(2022)30, Strasbourg: Europarådet, 25. november 2022, tilgjengelig på: <https://rm.coe.int/grevio-inf-2022-30-report-norway-eng-pour-publication/1680a923f8>

FNs komité for avskaffelse av diskriminering mot kvinner. (1992). *Generell anbefaling nr. 19: Vold mot kvinner*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/legal/resolution/cedaw/1992/en/96542>

FNs komité for avskaffelse av diskriminering mot kvinner. (2017). *Generell anbefaling nr. 35: Kjønnbasert vold mot kvinner, oppdatering av generell anbefaling nr. 19*. Tilgjengelig fra https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/CEDAW_C_GC_35_8267_E.pdf

FNs komité for avskaffelse av diskriminering mot kvinner. (1992). *General recommendation No. 19: Violence against women (A/47/38)*, pkt. 24(k). Hentet fra <https://www.refworld.org/legal/resolution/cedaw/1992/en/96542>

Hansen, A. B. (2023, mars 20). Demonstrasjoner for ny samtykkelov – advokater er splittet. *Dagsavisen*. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/norge/2023/03/20/demonstrasjoner-for-ny-samtykkelov-advokater-er-splittet/>

United Nations Human Rights Committee. (2018, April 25). *Concluding observations on the seventh periodic report of Norway*. International Covenant on Civil and Political Rights. <https://undocs.org/CCPR/C/NOR/CO/7>

Kjellemo, S. (2022). Statens positive plikter til å beskytte mot vold i nære relasjoner: EMDs Storkammerdom i saken Kurt v. Austria. *Lovdata Pro*, 2022(1). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/JUS/kjellemo-s-2022-01>

Stortinget. (u.å.). Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE). Hentet 6. mars 2025 fra <https://www.stortinget.no/no/representanter-og-komiteer/internasjonalt-arbeid/europaradet/>

Stortinget. (2025). Representantforslag 93 S (2024–2025): Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Kirsti Bergstø, Kathy Lie og Marian Hussein om en tiltakspakke mot voldtekt. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2024-2025/dok8-202425-093s/>

Store norske leksikon. (u.å.). Kvinners rettigheter i Danmark. Hentet 4.februar 2025 fra https://snl.no/Kvinnens_rettigheter_i_Danmark

Hammervik, K. F., Hellesen, S. C., Jensen, K. C., & Rød, E. (2024, 26. september). Advokater for samtykkelov. *Juristen*. <https://juristen.no/debatt/2024/09/advokater-samtykkelov>

GREVIO. (2022). Baseline Evaluation Report Norway – Istanbul Convention (GREVIO/Inf(2022)30). Direkte sitat fra side 11. Hentet fra <https://rm.coe.int/grevio-inf-2022-30-report-norway-eng-pour-publication/1680a923f8>

Hammervik, K. F., Hellesen, S. C., Jensen, K. C., & Rød, E. (2024, 26. september). Advokater for samtykkelov. *Juristen*. <https://juristen.no/debatt/2024/09/advokater-samtykkelov>

Amnesty International Norge. (2013). Holdningsundersøkelse: Voldtekt og rettssikkerhet i Norge: https://amnesty.no/sites/default/files/110/holdningsundersokelse_amnesty_international_2013.pdf

Dørum, K. (2016, 20. januar). Moderniseringen av Norge krevde fagkunnskap og fagfolk. *Norgeshistorie.no*. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/bygging-av-stat-og-nasjon/1419-moderniseringen-av-norge-krevde-fagkunnskap-og-fagfolk.html>

Wikipedia-bidragstere. (u.å.). Patriarkat. Wikipedia. Hentet 27. mars 2025 fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Patriarkat>

Vestegaard, Jørn & Vogt, Helle: *Voldtægt*, i: Den Store Danske, lex.dk, udg.af Det Kongelige Bibliotek. Tilgjengelig fra: <https://lex.dk/voldt%C3%A6gt> (lesedato: 28.februar 2025)

Aas, K. N. (u.å.). Kvinners rettigheter i Danmark. Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/Kvinnens_rettigheter_i_Danmark

Regjeringen. (2021). Hurdalsplattformen: Arbeiderparti-regjeringens politiske prioriteringer. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hurdalsplattformen/id2829050/>

MEDIA SAKER

VG. (2024, 5. april). Alle tre frifunnet i gruppevoldtektssaken i Bergen. VG. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/i/138XwL/alle-tre-frifunnet-i-gruppevoldtektssaken-i-bergen>

NRK. (2024, 5. april). Tre menn frifunnet i gruppevoldtektssaken i Bergen. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestland/tre-menn-frifunnet-i-gruppevoldtektssaken-i-bergen-1.16831825>

TV 2. (2024, 6. april). – De ville blitt dømt med en samtykkelov. TV2.no. Hentet fra <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/de-ville-blitt-domt-med-en-samtykkelov/17427316/>

NRK. (2024, 13. april). Amnesty arrangerer markeringar over heile landet – krev at ei samtykkelov kjem på plass no. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/mr/amnesty-arrangerer-markeringar-over-heile-landet--krev-at-ei-samtykkelov-kjem-pa-plass-no-1.16849936>

VG. (2024, 5. april). Sterke reaksjoner etter frifinnelsen i gruppevoldtektssaken. VG. <https://www.vg.no/nyheter/i/769zW8/sterke-reaksjoner-etter-frifinnelsen-i-gruppevoldtektssaken>

BA. (2024, 13. april). Rundt 2000 samlet seg til støtte for voldtekts ofre: – Har truffet en nerve. Bergensavisen. <https://www.ba.no/rundt-2000-samlet-seg-til-stotte-for-voldtekts-ofre-har-truffet-en-nerve/s/5-8-2587762>

Omdal, O. O. (2024, 29. mai). Jeg skulle ønske en samtykkelov løste alt. Men Danmarks erfaring tilsier noe annet. *Subjekt*. <https://subjekt.no/2024/05/29/jeg-skulle-onske-en-samtykkelov-loste-alt-men-danmarks-erfaring-tilsier-noe-annet/>

NRK. (2024, 10. april). Samtykkelov: Dette mener advokater. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/rogaland/samtykkelov--dette-mener-advokater-1.16841508>

NRK. (2020, 25. juni). Fleire domde for valdtekt etter innføring av samtykkelov. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/fleire-domde-for-valdtekt-etter-innforing-av-samtykkelov-1.15066565>

Nettavisen. (2024, 12. april). Høyre og Sp-topper knallhardt ut mot Amnesty: – Helt på bærtur om samtykkelov. Nettavisen. Hentet fra <https://www.nettavisen.no/nyheter/hoyre-og-sp-topper-knallhardt-ut-mot-amnesty-helt-pa-bartur-om-samtykkelov/s/12-95-3424138178> (direkte sitat)

Advokatbladet. (2020, 30. november). Mener egen samtykkelov er overflødig. Hentet fra <https://www.advokatbladet.no/samtykkelov-seksualisert-vold-straffeloven/mener-egen-samtykkelov-er-overflodig/225481>

Ordtelling

Statistikk:

Sider	62
Ord	17 797
Tegn (ikke mellomrom)	103 017
Tegn (med mellomrom)	120 561
Avsnitt	513
Linjer	1 700

☐ Ta med fotnoter og sluttnoter

Lukk